

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
INSENERITEADUSKOND

TTÜ Tartu Kolledž

JÄÄTMETE EBASEADUSLIK LADESTAMINE IDA- VIRUMAAL

ILLEGAL WASTE DUMPING IN IDA-VIRUMAA

MAGISTRITÖÖ

Üliõpilane: Helen Juhkam

Üliõpilaskood: 163262NAEM

Juhendaja: Tiina Niine, lektor

Jane Raamets, lektor

Tartu 2018

AUTORIDEKLARATSIOON

Olen koostanud lõputöö iseseisvalt.

Lõputöö alusel ei ole varem kutse- või teaduskraadi või inseneridiplomit taotletud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

“28” mai 2018 a.

Autor:

/ allkiri /

Töö vastab bakalaureusetöö/magistritööle esitatud nõuetele

“28” mai 2018. a.

Juhendaja:

/ allkiri /

Juhendaja:

/ allkiri /

Kaitsmisele lubatud

“28” mai 2018. a.

Kaitsmiskomisjoni esimees

/ nimi ja allkiri /

TTÜ Tartu Kolledž
LÕPUTÖÖ ÜLESANNE

Üliõpilane: Helen juhkam 163262NAEM
Õppekava, peeriala: NAEM06 - Tööstusökoloogia
Juhendajad: Lektor Tiina Niine, +372 5850 7573;
Lektor Jane Raamets, +372 5561 3344

Lõputöö teema:

Jäätmete ebaseaduslik ladestamine Ida-Virumaal
Illegal waste dumping in Ida-Virumaa

Lõputöö põhieesmärgid:

1. Anda ülevaade jäätmete ebaseaduslikust ladestamisest Ida-Virumaal
2. Pakkuda välja võimalikke lahendusi jäätmete ebaseadusliku ladestamise vähendamiseks.

Lõputöö etapid ja ajakava:

Nr	Ülesande kirjeldus	Tähtaeg
1.	Kirjandusega tutvumine, kirjanduse ülevaate koostamine	16.12.2017
2.	Andmekogumis meetodi ettevalmistamine, andmete kogumine, materjal ja metoodika peatüki koostamine	20.03.2018
3.	Tulemused ja arutelu kirjutamine, võimalike lahenduste pakkumine ja lõputöö viimistlemine.	25.05.2018

Töö keel: eesti keel **Lõputöö esitamise tähtaeg:** "28" mai 2018a

Üliõpilane: Helen Juhkam "28" mai 2018a
/allkiri/

Juhendaja: Tiina Niine "28" mai 2018a
/allkiri/

Juhendaja: Jane Raamets "28" mai 2018a
/allkiri/

SISUKORD

EESSÕNA.....	6
LÜHENDITE JA MÕISTETE LOETELU	7
SISSEJUHATUS	10
1. JÄÄTMED	11
1.1 Jäätmete ebaseaduslik ladestamine välismaa näidetel	12
1.2 Jäätmealane seadusandlus Eestis	13
1.2.1 Jäätmeseadusest tulenevad karistuse määrad:	15
1.2.2 Jäätmete ebaseaduslikust ladestamisest teada saamine	16
1.2.3 Inspektori tegevus peale teate saamist	16
1.3 Jäätmete üleandmise võimalustest Ida-Virumaal.....	17
1.4 Jäätmeprobleemi ennetavad tegevused	19
2 MATERJAL JA METOODIKA	21
3 TULEMUSED JA ARUTELU	22
3.1 Keskkonnainspeksioonile laekunud kaebused	22
3.1.1 Keskkonnainspeksiooni juhtumid Jõhvi piirkonnas	23
3.1.2 Keskkonnainspeksiooni juhtumid Kohtla- Järve piirkonnas.....	24
3.1.3 Keskkonnainspeksiooni juhtumid Narva piirkonnas.....	25
3.2 Riigimetsa majandamise keskuse poolt koristatud jäätmed	26
3.3 Keskkonnaameti poolt koristatud jäätmed.....	27
3.4 Maa-ameti poolt koristatud jäätmed.....	28
3.5 Maanteeameti tellimusel Trev 2 Grupp poolt koristatud jäätmed.....	29

3.6 Kohalikud omavalitsused	30
4 VÕIMALIKUD LAHENDUSED	32
4.1 Autori ettepanekud jäätmete ebaseadusliku ladestamise probleemi leevendamiseks	32
5 JÄRELDUSED	36
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	38
KASUTATUD KIRJANDUSE LOETELU	39
LISAD	43

EESSÕNA

Antud lõputöö teemaks on töö autor saanud inspiratsiooni autori tööst Keskkonnainspeksioonis keskkonnakaitseinspektorina. Töö teema sai valituks, kuna autori igapäevane töö on seotud jäätmeseaduse nõuete täitmise kontrollimisega. Töötades Ida-Virumaal, puutus töö autor pidevalt kokku suures mahus jäätmete ebaseadusliku ladestamisega.

Töö autor soovib tänada oma juhendajaid, töökaaslasi, perekonda ja andmete edastamise eest Keskkonnainspeksiooni, Riigimetsa Majandamise Keskust, Maa- Ametit, Keskkonnaametilt, Narva Linnavalitsust, Kohtla-Järve Linnavalitsust, Jõhvi Linnavalitsust, Maanteeametit ja Trev-2 Gruppi.

Lühikokkuvõte

Ebaseaduslik jäätmete ladestamine on Ida-Virumaal levinud probleem, millega tegelevad mitmed asutused ja ametikonnad. Hetkel puuduvad ühtsed lahendused probleemi leevendamiseks.

Andmete kogumiseks kasutas töö autor päringute tegemist erinevatele asutustele (RMK, Maa-amet, Maanteeamet (TREV2), Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon ja kolm kohalikku omavalitsust (Jõhvi vald, Kohtla-Järve linn, Narva linn). Töö autor töötles andmeid MS Excel 2016 programmiga ning analüüsis saadud tulemusi.

Läbiviidud uuringu tulemusel selgus, et varasemalt oli kaebuste arv antud piirkonnas kõrgeim Kohtla-Järve linna alla kuuluvatel territooriumitel (kaebuste arv vastavalt 2013–12, 2014-24, 2015-15, 2016-12), 2017. aasta andmete alusel oli probleemseimaks piirkonnaks Narva linn (10 kaebust), Kohtla-Järvel oli kaebuste arv vähenenud 6 kaebuseni.

Kõige rohkem koristati jäätmeid 2017. aastal, mil sellele kulutati ligi 70 000 eurot. Jäätmete koristamise kulud on aastate lõikes muutuvad, olles keskmiselt veidi enam kui 43 000 eurot. Arvet peetakse küll koristamise maksumuse üle, kuid vähem koristatud jäätmete koguste üle.

Autori uurimisest selgus ka see, et jäätmevaldajad eelistavad koristamiseks mugavaimat lahendust ning seetõttu jõutaksegi tihti ebaseadusliku jäätmekäitlejani, kelle tegevuse tulemusena jõuavad jäätmed keskkonda. Antud probleemi lahendamiseks tuleks muuta jäätmekäitus jäätmevaldajale mugavamaks (rohkem erinevaid konteinereid, regulaarsed jäätmekogumisringid ohtlike ja suurjäätmete kogumiseks, pakenditaara süsteemi loomine), kindlasti tuleks tegeleda aktiivselt ka teavitustööga meedias.

VÕTMESÕNAD: jäätmed, ebaseaduslik ladestamine, Ida-Virumaa, lahendused, magistritöö

LÜHENDITE JA MÕISTETE LOETELU

Lühendid:

HMS- Haldusmenetluseeadustik

JäätS- Jäätmeseadus

KKI- Keskkonnainspeksioon

OKAS - objekti kontrollimise andmekogu süsteem

OÜ- osaühing

RMK- Riigimetsa Majandamise Keskus

KarS- Karistuseseadustik

KeA- Keskkonnaamet

KIK- Keskkonnainvesteeringute Keskus

KorS- Korrakaitseeadus

VTMS- Väärteomenetluseeadustik

Mõisted

Ladestamine- antud töös käsitletakse sõna ladestama jäätmete kohta, mis on ära visatud eesmärgiga neid mitte taaskasutusse suunata.

Tavajäätmed- „on kõik jäätmed, mis ei kuulu ohtlike jäätmete hulka.“(JäätS, 2017)

Püsijäätmed- „on tavajäätmed, milles ei toimu olulisi füüsilisi, keemilisi ega bioloogilisi muutusi. Püsijäätmed ei lahustu, põle ega reageeri muul viisil füüsiliselt või keemiliselt, nad ei ole biolagundatavad ega mõjuta ebasoodsalt muid nendega kokkupuutesse sattuvaid aineid viisil, mis põhjustaks keskkonna saastumist või kahju inimese tervisele.“ JäätS, 2017)

Ohtlikud jäätmed- „on jäätmed, mis komisjoni määruse (EL) nr 1357/2014 lisa nimetatud vähemalt ühe ohtliku omaduse tõttu võivad olla ohtlikud inimese tervisele, varale või keskkonnale.“ (JäätS, 2017)

Jäätmevaldaja- „on jäätmetekitaja või muu isik või riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, kelle valduses on jäätmed.“ (JäätS, 2017)

Jäätmetekitaja- „on isik või riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed, või isik, kes sooritab jäätmetega toiminguid, mille tagajärjel jäätmete olemus või koostis muutub, näiteks tegeleb jäätmete eeltöötusega või segab jäätmeid.“ (JäätS, 2017)

Jäätmehooldus- „on jäätmekäitlus, järelevalve jäätmekäitluse üle ja jäätmekäitluskohtade järelhooldus. (JäätS, 2017)

Jäätmekäitlus- „on jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine ja kõrvaldamine, sealhulgas vahendaja või edasimüüja tegevus.“ (JäätS, 2017)

Jäätmete kogumine- „on jäätmete kokkukorjamine, sealhulgas jäätmete eelsortimine ja eelladustamine ning mehaaniline töötlemine ilma jäätmete koostist ja olemust muutmata, eesmärgiga vedada need edasiseks käitlemiseks jäätmekäitluskohta.“ (JäätS, 2017)

Jäätmete vedamine- „on jäätmesaadetise toimetamine veovahendiga lähtekohast sihtpunkti.“ (JäätS, 2017)

Jäätmete kõrvaldamine- „on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine, kaasa arvatud jäätmete ettevalmistamine kõrvaldamiseks, isegi kui toimingul on osaliselt teisene tagajärg ainete või energia taasväärtustamise näol.“ (JäätS, 2017)

Jäätmekäitluskoht- „on tehniliselt varustatud ehitis jäätmete kogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks.“ (JäätS, 2017)

Elektri- ja elektroonikaseade- „seade, mis vajab töötamiseks elektrivoolu või elektromagnetvälja, ning seade selle voolu ja välja tekitamiseks, suunamiseks ning mõõtmiseks ja on mõeldud kasutamiseks pingel mitte üle 1000 V vahelduvvoolu ning mitte üle 1500 V alalisvoolu korral.“ (JäätS, 2017)

Haldusmenetlus- „Haldusmenetlus on haldusorgani tegevus määruse või haldusakti andmisel, toimingu sooritamisel või halduslepingu sõlmimisel.“(HMS, 2017)

Väärteomenetlus- „on väärteo toimepanemise asjaolude kiire ja igakülgne väljaselgitamine ning süüdlastele sanktsioonide õiglane rakendamine.“ (Kaitseressursside Amet, 2018)

Suurjäätmed- „on suuremõõtmelised jäätmed, mis ei mahu oma mõõtmete tõttu olmejäätmete konteinerisse.“ (Prügivedu, 2018)

SISSEJUHATUS

Eestis tekib ühe elaniku kohta 293 kg olmejäätmeid (OECD, 2017). Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030, sätestab, et aastaks 2030 peaks olema vähendatud jäätmetekke ohtlikkust ja tekkinud jäätmete ladestamise osakaal vähenenud 30% (Eesti Keskkonnaministeerium, 2007). Ka ringmajanduse printsiibist lähtuvalt tuleks tagada jäätmete uuesti ringlusesse võtmine. Tihti on siinjuures takistavaks teguriks asjaolu, et jäätmed on ladestatud ebaseaduslikult ning ei jõua seetõttu tagasi ringlusesse. (Saavedra jt., 2018)

Keskkonnainspeksioon on riiklik järelevalveasutus, mille eesmärgiks on kontrollida looduskeskkonna kaitseks kehtestatud seaduste ja normide täitmist. Keskkonnainspeksioon teostab järelevalvet kõigis keskkonnakaitse valdkondades, kontrollib ja rakendab keskkonnavalaste õigusrikkumiste puhul riikliku sunni vahendeid: määrab trahve, teeb ettekirjutusi ning nõuab välja keskkonnale tekitatud kahju. (KKI, 2018) Lisaks plaanilistele kontrollidele tegeleb Keskkonnainspeksioon ka valvetelefonile laekunud teadete kontrollimise ja sealt tulenevate väärtegade menetlemisega. (Niitra, 2018) Ida-Virumaa on valitud sihtkoht just seepärast, et töö autor töötab Keskkonnainspeksiooni Ida-Virumaa büroos. Töö autor keskendub Ida-Virumaal kolmele probleemsemale piirkonnale, mis on välja selgitatud kaebuste põhjal - Kohtla-Järve, Jõhvi ja Narva, kuna need on Ida-Virumaal laekunud teadete alusel kõige probleemsemad piirkonnad.

Antud magistritöö eesmärgiks on anda ülevaade jäätmete ebaseaduslikust ladestamisest Ida-Virumaal ja pakkuda välja võimalikke lahendusi jäätmete ebaseadusliku ladestamise vähendamiseks. Autor püstitas kaks hüpoteesi:

1. Mida kaugemal on jäätmejaam, seda suurema tõenäosusega otsib jäätmekäitleja võimaluse jäätmeid ebaseaduslikult ladestada.
2. Mida mugavam on jäätmete üleandmine, seda rohkem kogutakse jäätmeid taaskasutuseks.

Keskkonnakaitseinspektorina töötades puutus töö autor lühikese aja jooksul kokku mitmete erinevate ebaseaduslike jäätmete ladestamise kohtadega, seoses millega tekkis küsimus, miks inimesed prügi valesti käitlevad. Töö koostamisel on kasutatud Keskkonnainspeksiooni andmebaasi OKAS, millest saab infot kaebuste kohta. Infot on saadud RMK-lt, Keskkonnaametilt, Maa-ametilt, Maanteeametilt, kohalikest omavalitsustelt ja Trev 2 Grupilt selle kohta, kust nemad maade valdajatena on ebaseaduslikult ladestatud jäätmeid koristanud.

Autor kasutab oma töös viitamisel APA süsteemi.

1. JÄÄTMED

Igal aastal toodab arenenud riigi keskmine kodanik umbes pool tonni jäätmeid, mis tähendab, et jäätmekäitlus on oluline (Jouhara, jt., 2017). Palju jäätmeid jõuab prügikasti, kuid need jäätmed, mis sinna ei jõua, on käideldud valesti. Kui kõik inimesed teavad seda, et jäätmete koht on prügikastis, siis miks jäätmeid leitakse ka sellistest kohtadest, kus jäätmeid olla ei tohi. Väärteomenetlustes menetlusaluste isikute ülekuulamistel inimesed ütlevad, et nad ei tea, et jäätmeid tuleb üle anda jäätmeluba või registreeringut omavale isikule. See tuleb üllatusena, et jäätmete vedamiseks üldse luba vaja on. Isikud, kes jäätmeid annavad nn teenusepakkujatele, ei kahtlusta, et need jäätmed ei jõua jäätmejaama. Teenusepakkujad on siinkohal isikud, kes reklaamivad end sotsiaalmeedias, ajakirjades ja erinevates internetiportaalides. Nende teenuse plussiks on koguteenuse pakkumine - elektroonikajäätmed viiakse sõltumata asukohast ära tasuta, kliendi arvates väikese tasu eest viiakse ära ka muud jäätmed. Juhtumipõhiselt on keskkonnakaitseinspektoritele toodud ka ajakiri Panorama, , milles oleva kuulutuse peale menetlusalune isik jäätmete väljaveo tellis. (vt Lisa 2) Vanaelektroonika väljavedu pakutakse ka tasuta, kuna vanast koduelektroonikast on võimalik koguda erinevaid metalle eraldi ning neid raha eest vanametalli kogumispunktidest ära viies teenida. Kuid kui pakutakse ehitusjäätmete väljaveo teenust, võetakse sellise jäätmeveo eest raha, kuid see summa võib vahest olla suurem, kui jäätmekäitluspunktis oleks nende jäätmete käitlemise eest küsitud. Menetlusalused isikud on öelnud erinevaid summasid, mida jäätmete väljaveo eest on küsitud, kuid kõige tavalisemalt küsitakse 20 kuni 50 eurot, kuid on ka juhtum, kus menetlusalune isik maksis jäätmete väljaveo eest 200 eurot, kuna jäätmeid tuli vedada mitu korda ja mitmendalt korruselt alla. Kuna jäätmeid üle andvate inimeste hulgas leidub inimesi, kellel ei ole ise jõudu, et jäätmeid mitmeid korruseid alla viia või ei ole neil sõidukit, millega jäätmeid on võimalik ise jäätmejaama viia, on inimestel lihtsam anda suurjäätmed (näiteks külmkapp, diivan) inimesele, kes on nõus jäätmetele järele tulema ja need ka ise sõidukisse või käru peale transportima. (Keskkonnainspeksioon, 2018)

Ei olda kursis jäätmekäitluskuludega või jäätmekäitlust peetakse liiga kalliks. Kui ajalehest leitakse kuulutus, kus reklaamitakse soodsat ja mugavat jäätmete väljavedu, tellivad nad väljaveo, kuna see on soodne ja mugav, kuid teadmata, et jäätmete kogumiseks on vaja luba. Inimesed, kes jäätmeid ära annavad, ei tule selle peale, et jäätmete väljaveo teenust pakuksid inimesed/ettevõtted, kes ei ole jäätmekäitlejad. Jäätmevaldaja ei uuri ebaseaduslikelt kogujatelt peale jäätmete üleandmist, mis nende jäätmetest edasi saab, milleks neid kogutakse – vaikimisi eeldatakse, et jäätmed viiakse jäätmejaama. Seaduslikud jäätmevedajad ei reklaami suurjäätmete vedu ajalehtedes, kuigi nad võtavad vastu ja veavad suurjäätmeid. Inimesed, kes on tellinud jäätmete väljaveo telefoni teel, ei

ole tõenäoliselt uurinud erinevate vedajate käest hindasid, kuna reklaamis on kirjas, et on soodne ja teenust pakutakse ka jäätmete ruumidest välja vedamiseks, otsustataksegi kutsuda selline teenus. Kuna jäätmekäitlusega tegelevaid ettevõtteid on suhteliselt palju, tekitab see segadust paljudes inimestes ja see võimaldab ebaseaduslikel teenusepakkujatel tegutseda.

1.1 Jäätmete ebaseaduslik ladestamine välismaa näidetele

Jäätmete ebaseaduslik ladestamine on Ühendkuningriigi keskkonnaagentuuri andmetel paljudes riikides olnud tõsiseks keskkonnaprobleemiks. Hinnanguliselt maksab ebaseaduslikult ladestatud jäätmete uurimiseks ja kõrvaldamiseks igal aastal 100-150 miljonit eurot. Ebaseaduslike jäätmete ladestamise kohtade tõttu on mitmed riigid hakanud eeskirju uuesti läbi vaatama ja neid tõhustama, muutes jäätmete ebaseadusliku käitlemise karistused rangemaks. Ebaseaduslikud jäätmete ladestamise kohad on tekkinud seetõttu, et jäätmejaamad ei ole inimestele piisavalt mugava kaugusega ja seetõttu muutub jäätmete nõuetekohane käitlus liialt kulukaks. Uuringu tulemus näitab, et kui nõuetele vastavaid jäätmekäitluskohti oleks tihedamalt ja seadused näeks ette rangeid karistusi, väheneks ebaseaduslikult ladestatud jäätmete juhtumite arv. (Ichinose ja Yamamoto 2011)

Liu jt on teinud uuringu selleks, et välja selgitada tegureid, mis viivad ebaseadusliku jäätmete ladestamiseni. Uuringust selgus, et põhilised tegurid jäätmete ladestamiseks on jäätmealane seadusandlus, jäätmekäitluskohtade vähesus, jäätmetele seatud direktiivid, riikidevahelised eeskirjad, jäätmeturg, organiseeritud kuritegevus. Uuringus leiti, et kui jäätmejaamasid oleks tihedamalt, väheneks jäätmete ebaseaduslik ladestamine. (Liu jt., 2017)

Jaapanis geograafilise infosüsteemi põhjal läbi viidud uuring jäätmete ebaseadusliku ladestamise potentsiaalile näitas, et piirkonnad, kus on asustus tihe, on jäätmete ebaseaduslik ladestamine harvem, kui piirkondades, kus asustus on hõredam. Hõredamalt asustatud piirkondades on jäätmete ebaseadusliku ladestamise tõenäosus suurem. Metsa ja teede serva ladestamisel kõige tihedamini ladestati jäätmeid metsade ja teede servast kuni 100 meetri kaugusele, kuna siis on väiksem tõenäosus vahele jääda, kuna nähtavus ei ole enam nii hea. Sügavamale metsa viimist ja teed mööda kaugemale sõitmist peavad inimesed liialt energiamahukaks, kuigi siis on tõenäosus, et keegi jäätmed leiab, veel väiksem. Jäätmete ladestamiseks eelistatakse lohkusid või kõrgemaid kohti, mis jäätmeid varjavad, kuna tasasel maal oleks jäätmeid liialt hästi näha ning see eeldaks augu kaevamist. Augu kaevamise vältimiseks leiti looduslikud kalded, kuhu oli jäätmeid parem ladestada nii, et esmapilgul ei pruugi neid hästi näha olla. Lisaks leiti, et piirkonnas, kus inimesed on

vaesemad, on jäätmete ladestamise tõenäosus suurem, millest võib järeldada, et inimesed peavad jäätmekäitlust kulukaks. (Tasaki jt., 2007)

Ebaseaduslikult ladestatud jäätmed tekitavad loodusele kahju, kuna ehitusmaterjale on sageli töödeldud erinevate kemikaalidega – õlidega, lahustitega, kütustega, mis võivad aja jooksul imenduda pinnasesse ja sealt edasi pinna- ja põhjavette. Ladustatud jäätmed võivad sisaldada ka tuleohtlikke materjale, mis võivad põhjustada metsapõlenguid, mille tagajärjel eraldub põlevatest jäätmetest keskkonda suur hulk toksilisi ühendeid. Iisraelis ladestati ebaseaduslikult umbes 1,5 miljonit tonni ehitus- ja lammutusjäätmeid. Jäätmete ebaseaduslik ladestamine vähendamiseks konfiskeeriti teatud ajaks Iisraelis need sõidukid, millega jäätmeid ebaseaduslikult ladestati. Konfiskeerimine oli edukas, kuna sõidukid olid nende omanikele peamiseks sissetuleku allikaks. Autode konfiskeerimine umbes 30 päevaks vähendas ebaseaduslike ladestajate sissetulekut ja pani seaduserikkuja jäätmeid õigesti käitlema. (Seror jt., 2014)

1.2 Jäätmealane seadusandlus Eestis

Eestis on jäätmealane tegevus korraldatud vastavalt jäätmeseadusele, mis ütleb: „Jäätmeseadus sätestab jäätmehoolduse korralduse, nõuded jäätmete tekke ning jäätmetest tuleneva tervise- ja keskkonnaohu vältimiseks, sealhulgas meetmed loodusvarade kasutamise tõhususe suurendamiseks ja sellise kasutamise ebasoodsa mõju piiramiseks, samuti vastutuse kehtestatud nõuete rikkumise eest.“(JäätS, 2017) Väärtegude eest karistamist korraldab karistusseadustik, mis ütleb: „Karistatakse teo eest, kui see vastab süüteo koosseisule, on õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi. Karistamise alus on isiku süü. Karistuse mõistmisel kohtu poolt või määramisel kohtuvälise menetleja poolt arvestatakse kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid, võimalust mõjutada süüdlast edaspidi hoiduma süütegude toimepanemisest ja õiguskorra kaitsmise huvisid.“ (KarS, 2017) Kergendavate asjaolude loetelu on lahtine loetelu, mis tähendab seda, et menetleja võib lisaks karistusseadustikus toodud punktidele arvestada ka muid asjaolusid, mida ta peab asjakohaseks. Seevastu raskendavateks asjaoludeks karistusseadustikust tulenevalt loetakse rangelt 13 asjaolu, millest KKI on rakendanud näiteks omakasu või muud madalat motiivi. Karistusseadustik ütleb: „Väärtegu on aegunud, kui selle lõpuleviimisest kuni selle kohta tehtud otsuse jõustumiseni on möödunud kaks aastat, kui seadus ei näe selle eest ette kolmeaastast aegumistähtaega.“(KarS, 2002)

Jäätmed on „inimtegevuse tulemusena moodustunud ja kasutuselt kõrvaldatud ained, esemed või nende jäägid, mis on tekkekohas kõlbmatud, kuid, mida võib kasutada mujal“ (SAS, 2018). „Jäätmevaldaja on jäätmetekitaja või muu isik või riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, kelle

valduses on jäätmed. Jäätmete vedajat ei loeta jäätmevaldajaks, kui tema ülesandeks on ainult üleantud jäätmesaadetise toimetamine üleandja poolt määratud sihtpunkti või selle edastamine esialgsel kujul saadetise vastuvõtmiseks volitatud isikule, juhul kui jäätmete üleandja ja vedaja vahel sõlmitud veolepingus ei ole kokku lepitud teisiti“ (JäätS, 2017). Jäätmesaadusest tulenevalt „jäätmed lakkavad olemast jäätmed, kui need on läbinud taaskasutamistoimingu ning vastavad kehtestatud kriteeriumidele, mis töötatakse välja kooskõlas järgmiste tingimustega:

- 1) asja kasutatakse tavapäraselt teatud kindlal eesmärgil;
- 2) asjal on turg või asja järele on nõudlus;
- 3) asi vastab konkreetseks otstarbeks ettenähtud tehnilistele nõuetele, õigusnormidele ja tootestandarditele;
- 4) asja kasutamine ei avalda negatiivset mõju keskkonnale ega inimese tervisele.” (JäätS, 2017)

„Jäätmevaldaja on kohustatud käitlema tema valduses olevaid jäätmeid vastavalt kehtestatud nõuetele või andma need käitlemiseks üle selleks õigust omavale isikule. Jäätmevaldajal peab olema ülevaade tema valduses olevate jäätmete liigist, hulgast ja päritolust, jäätmekäitluse seisukohalt olulistest omadustest ning jäätmetest tulenevast ohust tervisele, keskkonnale või varale. Jäätmeid üleandev isik peab olema, arvestades asjaolusid, veendunud, et vastuvõtjal on jäätmeluba või kompleksluba, mis annab õiguse üleantud jäätmete käitlemiseks. Kui jäätmed antakse üle selliseks käitlemiseks, milleks jäätmeluba või kompleksluba vaja ei ole, peab jäätmeid üleandev isik olema, arvestades asjaolusid, veendunud, et vastuvõtja on pädev jäätmeid käitlema ning tal on asjakohased tehnilised ja keskkonnakaitsevahendid. Jäätmevaldaja vastutus jäätmete käitlemise eest lõppeb ja läheb üle, kui uuel jäätmevaldajal on vastavate jäätmete käitlemiseks jäätmeluba, kompleksluba või registreerimistõend. Kui jäätmevaldaja annab jäätmed üle jäätmete käitluseks selleks õigust mitteomavale isikule, vastutab jäätmete käitluse eest jäätmevaldaja. Jäätmete vedamisel ei lähe vastutus jäätmete käitlemise eest üle jäätmevedajale, kui ta ei ole jäätmevaldaja.“ (JäätS, 2017)

„Prügila on jäätmekäitluskoht, kus jäätmed ladestatakse maa peale või maa alla, kaasa arvatud jäätmekäitluskoht, kuhu jäätmetekitaja ladestab jäätmed tekkekohal (käitisesisene prügila), ja jäätmekäitluskoht, mida kasutatakse püsivalt jäätmete vaheladustamiseks vähemalt aasta vältel. Prügila liigid sõltuvalt ladestatavate jäätmete omadustest on: ohtlike jäätmete prügila; tavajäätmeprügila; püsijäätmeprügila. Prügila ei ole: ehitis, kus jäätmed maha laaditakse, et neid ette valmistada veoks mujal asuvasse töötlemis-, taaskasutamise- või kõrvaldamiskohta; jäätmete ladustamise koht enne nende töötlemist või taaskasutamist, kui kõik sinna paigutatud jäätmed töödeldakse või taaskasutatakse kolme aasta jooksul nende ladustamisest arvates; jäätmete

ladustamise koht enne nende kõrvaldamist, kui kõik sinna paigutatud jäätmed kõrvaldatakse aasta jooksul nende ladustamisest arvates.”(JäätS, 2017)

„Jäätmeluba annab jäätmeid käitlevale isikule või jäätmetekitajale õiguse üheks või mitmeks jäätmekäitlustegevuseks või jäätmete tekitamiseks kindlates tegevusvaldkondades ning määrab selle õiguse realiseerimise tingimused. Jäätmeluba on vaja: jäätmete kõrvaldamiseks; jäätmete taaskasutamiseks; ohtlike jäätmete kogumiseks või veoks, välja arvatud isiku enda tegevuse tulemusena tekkinud jäätmete kogumiseks ja veoks; teiste isikute tekitatud ja üleantud metallijäätmete kogumiseks või veoks jäätmete edasise kaubandusvahendamise või taaskasutamise eesmärgil; kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud jäätmeveoks; jäätmete tekitamiseks; jäätmehooldla käitamiseks. Jäätmeluba ei nõuta: füüsiliselt isikult, kes käitleb ise oma kodumajapidamises tekkivaid jäätmeid vastavalt käesoleva seaduse nõuetele; Päästeameti päästetöö käigus jäätmete kogumisel ja veol.“ (JäätS, 2017)

„KeA-s registreeritakse isiku tegevus, kes: jäätmeseaduse alusel on vabastatud jäätmeloa omanise kohustusest; veab tavajäätmeid, välja arvatud olmejäätmeid, oma majandus- või kutsetegevuses; kogub tavajäätmeid oma majandus- või kutsetegevuses; korraldab vahendajana jäätmete kõrvaldamist või taaskasutamist teiste nimel; tegutseb edasimüüjana. KeA-s registreeritud isikule väljastatakse registreerimistõend.“ (JäätS, 2017)

1.2.1 Jäätmeseadusest tulenevad karistuse määrad:

„Kohus või kohtuväline menetleja võib väärteo eest kohaldada rahatrahvi kolm kuni kolmsada trahviühikut. Trahviühik on rahatrahvi baassumma, mille suurus on 4 eurot.(KarS., 2002) Jäätmete tekke vältimise või jäätmehoolduse nõuete rikkumise või jäätmete ladestamise eest väljaspool jäätmekäitluskohta – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut, ehk kuni 1200 eurot. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 3200 eurot. Jäätmete käitlemise eest jäätmeloata, kui luba on nõutav, või loa nõudeid rikkudes, samuti jäätmete nende käitlemiseks õigust omavale isikule üleandmise kohustuse rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut; Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot. Jäätmete käitlemiseks üleandmise eest jäätmeloata isikule, kui luba on nõutav, – karistatakse rahatrahviga kuni 250 trahviühikut; Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 32 000 eurot.“ (JäätS, 2017)

„Jäätmete liigitamise korra ja jäätmenimistu kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu“. Määrusega kehtestatakse jäätmete liigitamise

kord ja jäätmenimistu ning reguleeritakse jäätmete liigitamist ohtlikeks ja tavajäätmeteks. Jäätmeliigid on jäätmenimistus määratud kuuekohaliste koodinumbriga ning kahe- ja neljakohaliste jäätmenimistu jaotiste ja alajaotiste koodinumbriga, mis tähistavad kolme liigitustasandit. Jäätmete liigitamisel lähtutakse jäätmete tekkevaldkonnast, mida kirjeldavad jaotisekoodid 01–12 või 17–20, mille hulgast valitakse jäätmeliigi kuuekohaline koodinumber. Mõnes tootmisvaldkonnas võib tekkida ka mitmesse jaotisesse või alajaotisesse liigitatavaid jäätmeid.“ (Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu, 2015)

1.2.2 Jäätmete ebaseaduslikust ladestamisest teada saamine

Keskonnainspeksioon on riiklik järelevalveasutus, mille eesmärk on kontrollida looduskeskkonna kaitseks kehtestatud seaduste ja normide täitmist. Keskonnainspeksioon teeb järelevalvet kõigis keskkonnakaitse valdkondades ja rakendab keskkonnaalaste õigusrikkumiste puhul riikliku sunni vahendeid: määrab trahve, teeb ettekirjutusi ning nõuab välja keskkonnale tekitatud kahju. (KKI, 2018) Keskonnainspeksioon saab ebaseaduslikest jäätmete ladestamise kohtadest teada, kas valvetelefonile 1313 laekunud teadete kaudu, e-maili teel saadetud teadetele, teadete kontrollimise ajal või riikliku järelevalve teostamise käigus tuvastavad inspektorid tihtipeale ka juhuslikult ebaseaduslike jäätmete ladestamise kohti. (Keskonnainspeksioon, 2018)

1.2.3 Inspektori tegevus peale teate saamist

Kui Keskonnainspeksioonile laekub teade ebaseaduslikult ladestatud jäätmetest, tuleb inspektoril minna kohapeale ja vaadata, mis jäätmetega on tegu, kui palju neid on ja kas on võimalik kindlaks teha, kes need jäätmed on sellesse kohta viinud. Jäätmete ladestajatele viitavad tõendid on nimed, aadressid, telefoni või auto registreerimise number või muu isikut kindlaks määrata aitav info. Iga ebaseaduslik jäätmehunnik on väärtegu, kuid paljud juhtumid lõppevad sellega, et jäätmete hulgast ei leita tõendeid, mis süüdlaseni viivad ning sellistel juhtudel ei ole KKI-l otstarbekas alustada väärteomenetlust. Kui jäätmete hulgast ei leita ühtki ladestajale viitavat tõendit, jääb süüdlane karistamata – küll aga ei jää jäätmed koristamata. Jäätmete koristamise kohus langeb siis maa omanikele või maa valdajatele, kellele kuuluval maal jäätmed asuvad. (Jääts, 2017) Jäätmete koristamiseks algatab Keskonnainspeksioon sellistel juhtudel haldusmenetluse, millega on võimalik kohustada maaomanikku antud jäätmeid koristama.

Väärteomenetlus alustatakse juhul, kui jäätmete hulgast on leitud jäätmete ladestajale viitavat informatsiooni. Iga ebaseaduslikult ladestatud jäätmete väärteomenetlus algab sündmuskoha vaatluse protokolliga ja kulgeb peale sündmuskohal käimist isemoodi. Sündmuskoha vaatluse protokoll peab sisaldama võimalikult täpset olukorrajeldust, sealhulgas informatsiooni jäätmete

asukoha ja jäätmeliigi kohta (VTMS, 2017). Menetluse järgmine etapp on jäätmete võimaliku ladestaja kindlaks tegemine asitõendi ehk jäätmete hulgast leitud materjalidega tehtavate uurimistööga. Kuna saastajani võib viia mõni arve, kus on peal nimi ja aadress ja teisalt võib süüdlaseni viia ka kõige tavalisem ostutsekk, hakkab iga menetlus sellest etapist kulgema omamoodi. Jäätmete ladestaja vastutusele võtmine jäätmeseaduse rikkumise kvalifikatsiooniga võib hallata endas palju erinevaid menetlustoiminguid, näiteks järelepäringuid, ekspertiise, tunnistajate ülekuulamisi. Mõnikord saab jäätmete ebaseadusliku ladestaja tuvastada vaid mõne lihtsama menetlustoiminguga, teinekord võib selleks vaja olla palju erinevaid menetlustoiminguid.

1.3 Jäätmete üleandmise võimalustest Ida-Virumaal

„Eestis töötab 2017 aasta seisuga viis tavajäätmete prügilat: AS Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus; AS Uikala Prügila; OÜ Paikre; AS Väätša Prügila ja OÜ Amestop“ (Keskkonnaministeerium, 2018). Uikala Prügila AS alustas tegutsemist 2002. aastal. Uikala Prügila AS asub Ida-Virumaal, viie kilomeetri kaugusel Jõhvi linnast. Lahtiolekuajad on esmaspäevast reedeni 07:30 kuni 19:30; laupäeviti, pühapäeviti ja riigipühadel 09:00 kuni 17:00. Uikala Prügila AS näitel saab tavajäätmete prügilasse üle anda palju erinevat liiki ja päritolu jäätmeid, näiteks loomaväljaheited, puhtaid ja ka määrdunud paber- ja kartongpakendit ning segapakendit, ehitusjäätmeid puitu, klaasi ja plasti, asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale, kipsipõhiseid ehitusmaterjale, ehitus- ja lammutusprahti, suurjäätmeid, muid olmejäätmeid. Lisaks saab Uikala Prügila AS-i viia ka autolammutusprahti, biolagunevaid jäätmeid. Kuid sellegi poolest tuleb Keskkonnainspeksioonile iga aasta teateid ebaseaduslikest jäätmete ladestamisest. (Uikala Prügila AS, 2018)

Narva Jäätmekäitluskeskus asub aadressil Rahu 3 Narva linn, tegutsedes seal aastast 2007. Narva Jäätmekäitluskeskus pakub kevadisel-suvisel ja sügisel perioodil erinevaid jäätmealaseid teenuseid: prügi ja olmejäätmete vastuvõttu ja äraviimist, katusealuste ja keldrite puhastamist, puude saagimist, põõsaste väljakaevamist ja väljavedu, prügi koristamist ja väljavedu konteinerite juurest; lehtede koristamist sügisel; prügi koristamisi ja väljavedu murult, muru niitmist, konteineri paigaldamist ja äraviimist, talvisel perioodil ka katuste puhastamist ja lumekoristust. Narva Jäätmekäitluskeskus võtab vastu peaaegu kõiki jäätmeid, sealhulgas kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmeid. Vastu ei võeta ohtlike aineid sisaldavaid ehitus ja lammutusprahti (eterniiti, asbesti sisaldavaid muid jäätmeid, elavhõbedat jne). (Narva Jäätmekäitluskeskus, 2016)

Ekovir OÜ on jäätmekäitlusega tegelev ettevõtte, mis alustas jäätmeturul tegutsemist 2004. aastast. „OÜ Ekovir teenindab Ida-Virumaal Aseri valda, Jõhvi valda, Mäetaguse valda, Narva-Jõesuu linna,

Narva linna, Toila valda, töötab Kohtla-Järve linnas, Alajõe vallas, Sonda vallas. Ettevõttel on üle 7000 kliendi ainult Ida-Virumaa piirkonnas. Firma tegeleb jäätmete kogumisega ja vedamisega, ei tegele otseselt jäätmete käitlemisega. Annab jäätmed edasi nendele, kes sellega tegeleb, kas tellija poolt määratud jäätmekäitluskohta või näiteks, Tallinnas kogutud segaolmejäätmed viiakse Iru Elektri jaama, kus neid põletatakse; Ida-Virumaal kogutud jäätmed antakse üle Uikala Prügila AS-le, kus neid sorteeritakse, töödeldakse või ladustatakse.“ (Ekovir OÜ, 2018)

Kuusakoski tegeleb põhiliselt metallide taaskasutusega. „Tööstuslike protsesside käigus eraldatud metallid ja muud materjalid müüakse tooraineks Soome ja mujale maailma. Tänu taaskasutatavale toorainele saab tööstus vähendada maakide kaevandamist ja nende rikastamist. Taaskasutatava metalli kasutamine toorainena säästab sõltuvalt tootest 60–95% energiat.“ (Kuusakoski, 2018) Kuusakoski võtab vastu palju erinevaid metalle: vaske, alumiiniumi, rauda ja ka sulameid. „Kuusakoski teeninduspunkti saab üle anda kõiksugu koduseid metalljäätmeid nagu plekid, vihmaveetorud, redelid, kerised, mopeedid, jalgrattad, mänguasjad, kuivatusrestid, tühjad aerosoolipudelid, aiavõrgud, okastraat, potid ja muud metallist majapidamistarbed, metallnõud ja -purgid, tühjad õlinõud ja muud metallist valmistatud tooted nende suurusele ja vanusele vaatamata. Kuusakoskil on Ida-Virumaal 2 vastuvõtu kohta- Jõhvis ja Narvas.“ (Kuusakoski, 2018)

Jõhvi valla elanik saab alates 2016 aastast anda enda ohtlikud jäätmed tasuta üle Tolmet Eesti territooriumil, esmaspäevast reedeni ajavahemikus 08:00 kuni 17:00 ja laupäeval 09:00-12:00. (Tolmets, 2018) Jõhvis on Tolmetsil vanametalli kokkuostu punkt. Tolmetsi territooriumil on korraldatud ka ohtlike jäätmete vastuvõtmine, selleks tuleb pöörduda Tolmet Eesti töötaja poole. (Tolmets, 2018) Elektri- ja elektroonikajäätmeid on võimalik tagastada poodi ilma sealt uut seadet ostmata, juhul kui 10 km raadiuses ei ole ühtegi elektri- ja elektroonikajäätmete kogumispunkti. Samas elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed saab viia ka Tolmetsis asuvasse kogumispunkti. Vanarehve võetakse elanikelt tasuta vastu esmaspäevast reedeni kell 7.30-19.30 aadressil Kaasiku 32, Jõhvi (Kuusakoski AS-i Jõhvi teenindusplats). Ehitus- ja lammutusjäätmeid saab tasuta eest ära anda Uikala prügilasse, kus võetakse vastu ka asbestisisaldavaid jäätmeid. Biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed (lehed, oksad, niidetud hein) on soovitatav kompostida oma kinnistul, kui kinnistu suurus seda lubab. Seoses heakorralgute tegemisega saab kevadel ja sügisel biolagunevaid aiajäätmeid tasuta üle anda heakorraldusega tegelevale ettevõttele, eelnevalt vallavalitsusega kokku leppides. Tasuta saab üle anda kilekottidesse pakendatud aia- ja haljastusjäätmeid. Muul ajal saab aia- ja haljastusjäätmeid üle anda tasuta eest Uikala prügilasse. Üldiselt Jõhvi vallas toimub korraldatud jäätmevedu kogu valla haldusterritooriumil. Korraldatud jäätmeveo konkursi tulemusel tegeleb segaolmejäätmete kogumisega alates 20.02.2013 Jõhvi valla territooriumil OÜ EKOVIIR

alusel. Korraldatud jäätmevedu hõlmab ka suuremõõtmeliste jäätmete (mööbel) kogumist ja väljavedu. Mahukad jäätmed, mida ei ole võimalik nende mõõtude või kaalu tõttu paigutada mahutitesse, tuleb paigutada ajutiselt mahutite vahetusse lähedusse ning korraldada nende väljavedu vähemalt 3 päeva jooksul. (Jõhvi vallavalitsus, 2018)

Narva linna elanikud saavad enda majapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed tasuta üle anda Narva Jäätmekäitluskeskuses aadressil Rahu tn 3b, Narva. Suurjäätmete vedu ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud. Narvas on suurjäätmete käitlemine jäätmevaldaja enda korraldada. Narva linnavalitsuse kodulehelt saab infot jäätmekäitlusettevõtete kohta, kellelt on võimalik tellida suurjäätmete väljavedu. Narvas on suurjäätmete vedu võimalik tellida Ragn-Sells AS-ist, OÜ-lt Ekovir, OÜ Narva Jäätmekäitluskeskusest ja OÜ-lt Adoxa. Elektroonikaromu võetakse tasuta vastu Narva Jäätmekäitluskeskuses. Füüsilised isikud saavad vanasid rehve tasuta ära anda AS Kuusakoskisse, mis asub aadressil Puuvilla 21, Narva. (Narva Linnavalitsus, 2018)

Kohtla-Järve elanikud Kohtla- Järve elanikel on võimalik oma kodumajapidamises tekkinud ohtlikke jäätmeid üle anda Ahtme linnaosas, aadressil Altserva 1b ja Järve linnaosas, aadressil Toila vald, Järve küla, Jäätme maaüksus, kus asub Toila valla ja Kohtla-Järve linna ühine kogumispunkt. Ehitusjäätmeid võtavad Kohtla- Järve piirkonnast vastu Ragn-Sells AS, Uikala Prügila ja BDR Mineral OÜ. Suurjäätmete kogumine on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga st, et need tohib üle anda piirkonda teenindavale jäätmevedajale. Jäätmehoolduseeskirja järgi võib suurjäätmed ajutiselt panna konteineri kõrvale, kuid jäätmevaldaja peab tellima jäätmevedajalt nende väljaveo ja jäätmed tuleb ära vedada kolme kalendripäeva jooksul. (Kohtla- Järve linn, 2018)

1.4 Jäätmeprobleemi ennetavad tegevused

Iga aasta novembris toimuva üleeuroopalise jäätmetekke vähendamise nädala (*European Week for Waste Reduction*) raames kutsutakse inimesi üles jäätmeteket vältima ja ressursse säästlikult kasutama. „Nädala eesmärk on teadlikkuse tõstmine jäätmetekke vähendamise osas. Ettevõtmises on oodatud osalema erinevad organisatsioonid, haridusasutused, ettevõtted, eraisikud ning ametiasutused üle Euroopa.“ (Keskkonnaministeerium, 2018)

Esimest korda korraldati „Teeme ära!“ kampaania 2008 aastal, kus osales üle 50 000 inimese. Koristati üheskoos üle 10 000 tonni jäätmeid (Teeme Ära!, 2018). Kuna kampaania oli edukas, otsustati „Teeme ära!“ kampaaniat korrata ka järgnevatel aastatel. Wright (2018) sõnul võivad koristustalgud mõjuda hoopis negatiivselt, kuna kui jäätmed ära koristatakse ja saastaja jääb

leidmata, võib see õhutada ladestajat uuesti ladestama, kuna jäätmed koristatakse niikuinii ära ning seetõttu ei vaevugi nad mõtlema sellele, kuidas oleks õige jäätmeid käidelda.

Teavitustööd tehakse läbi meedia ka praegu. Mai on Eestis keskkonnakuu, mis tähendab, et mais tehakse keskkonnaalast teavitustööd läbi meedia. Juba aastaid kajastatakse keskkonnaalaseid dokumentaalfilme ETV 2-s. „Projekti eesmärgiks on läbi filmide erinevate keskkonnaprobleemide teadvustamine. Filmidele eelnevad sissejuhatused, mis toovad teemad ka Eesti konteksti. Kogemusele tuginedes võib öelda, et koolilinnastused ja kinolinastused aitavad teemat laiendada ning laiema sihtauditooriumini viia.“ (KIK, 2018) Projekti on rahastanud Keskkonnainvesteeringute Keskus. (KIK, 2018) Keskkonnakuust võtavad osa ka mitmed lasteaiad ja koolid, et juba varakult inimesi teavitada sellest, miks ja kuidas keskkonda hoida. Näiteks Tallinna lasteaias Sipsik tähistati 2015 aastal keskkonnakuud oktoobris, mil lastele õpetati kuidas on õige prügi sorteerida ja milleks seda tehakse. (Prügihunt, 2018)

Keskkonnaalast teavitust viiakse kohalikesse omavalitsustesse koolitusprogrammide raames. Koolitusi teostab KeA ning selle eesmärgiks on „täiendada kohalike omavalitsuste spetsialistide teadmisi keskkonnateemadel ning tugevdada koostööd riigiasutuste ja uuenenud omavalitsuste vahel.“ (Bioneer, 2018) Kohalikele omavalitsustele pakub antud koolitusprogramm huvi, mida näitab see, et koolitusele on registreerunud üle 100 spetsialisti üle Eesti. (Bioneer, 2018)

2 MATERJAL JA METOODIKA

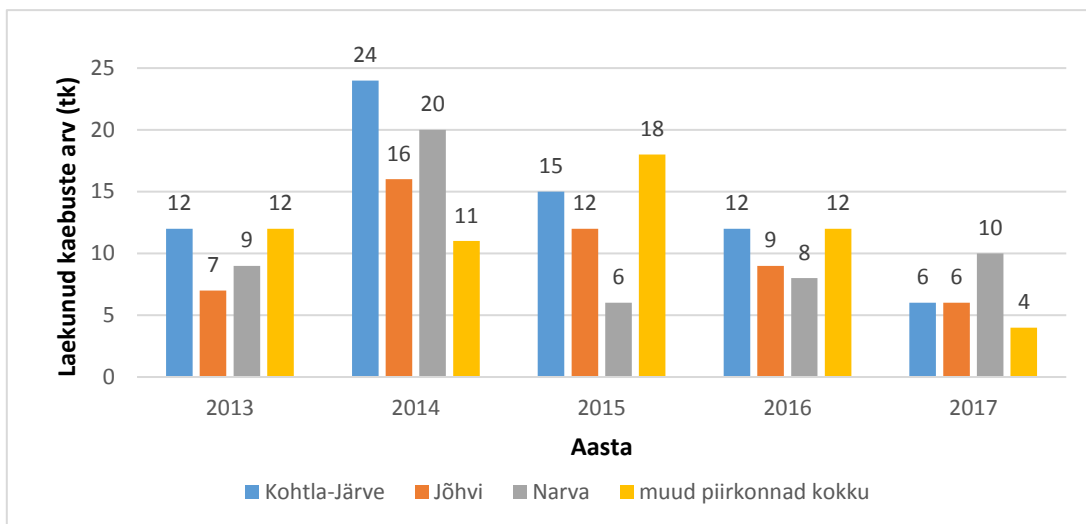
Materjali kogumiseks on töö autor koostanud infopäringu Keskkonnainspeksiooni, saamaks teada, kui palju on Keskkonnainspeksioonile laekunud kaebusi jäätmete ebaseaduslikust ladestamisest ja jäätmete põletamisest. Keskkonnainspeksioonile laekunud kaebuste põhjal on välja valitud Ida-Virumaa kolm kõige probleemsemat piirkonda. Seejärel tehtud infopäringud andmete saamiseks järgmistesse asutustesse: KeA, Riigimetsa Majandamise Keskus, Maa-amet, Maanteeamet ning Kohtla-Järve, Narva ja Jõhvi kohalikud omavalitsused. Eelpool toodud asutused on seadusega kohustatud koristama jäätmeid, kuna nad on maa valdajateks (JäätS, 2017). Päringute vastustest selgub, et asutused peavad arvestust jäätmete üle erinevalt, sellest tulenevalt analüüsib töö autor tulemuste peatükis saadud andmeid asutuste põhiselt.

Keskkonnainspeksioon menetleb keskkonnaalaseid väärtegevusi, millest töö autor on valinud erinevaid juhtumeid selleks, et anda ülevaade Ida-Virumaal asuvatest erinevatest ebaseaduslikest jäätmete ladestamise kohtadest. Kirjeldamiseks on valitud igast piirkonnast vähemalt 2 juhtumit, millest üks on jõudnud karistava otsuseni ja millest teine on jäänud lahenduseta ja mille koristamise kohustus on langenud või langeb maa valdajatele.

3 TULEMUSED JA ARUTELU

3.1 Keskkonnainspeksioonile laekunud kaebused

Keskkonnainspeksiooni objekti kontrollimise andmekogu süsteemi (OKAS) laekunud teadete analüüsimisel selgub, et ajavahemikus 01.01.2013-08.11.2017 on Keskkonnainspeksiooni Ida-Virumaa büroole laekunud 230 teadet, mis liigituvad jäätmekäitlusnõuete alla. Jäätmete ebaseadusliku ladestamise juhtumeid on nendest 151, jäätmete põletamise juhtumeid on 78 ning 1 kaebus probleemtoodete mitte vastuvõtmise kohta. Jõhvis ja Jõhvi lähiümbrusesse toodud või seal põletatud jäätmetest on viie aasta jooksul teada antud 50 korral. Kõige enam on kaebusi tulnud 2014 aastal, kus on olnud 16 registreeritud kaebust, sellele järgneb 2015 aasta, kui on olnud 12 registreeritud kaebust. Veidi vähem on olnud kaebusi aastatel 2013, 2016 ja 2017, kus oli kaebusi vastavalt 7, 9 ja 6. Kohtla- Järvelt ja Kohtla-Järve lähiümbrusest on teavitatud 69 korral. Nendest 2013 aastal 12 kaebust ning kaebuste arv kahekordistus aastaks 2014, kus oli kaebuste arv 24, mis on Kohtla- Järve viimase viie aasta kõrgeim tulemus. 2015 aastal laekus kaebusi mõnevõrra vähem 15 kaebust, kaebuste arv langes ka 2016 ja 2017 aastal- 2016 aastal 12 kaebust ning 2017 aastal 6 registreeritud kaebust. Narvast ja Narva lähiümbrusest on tulnud teateid ebaseaduslikust jäätmealasest tegevusest 53 korral. Nendest 2013 aastal 9 registreeritud kaebust, 2014 aastal 20 registreeritud kaebust, 2015 aastal 6 registreeritud kaebust, 2016 aastal 8 registreeritud kaebust 2017 aastal 10 registreeritud kaebust. Kõikidest teistest Ida-Virumaa piirkondadest on viimase 5 aasta jooksul kokku teavitatud 58 juhtumist, mis on seotud jäätmetega. Nendest 2013 aastal 12 registreeritud kaebust, 2014 aastal 11 registreeritud kaebust, 2015 aastal 18 registreeritud kaebust, 2016 aastal 12 registreeritud kaebust ja 2017 aastal 4 registreeritud kaebust(vt joonis 1). Keskkonnainspeksioonile laekunud teadetest selgub, et jäätmeid ladestati selleks mitte ettenähtud kohta enim aastal 2014.

Joonis 1. Keskkonnainspeksioonile laekunud kaebuste arv (tk) piirkonniti aastate lõikes. (KKI, 2017)

3.1.1 Keskkonnainspeksiooni juhtumid Jõhvi piirkonnas

Keskkonnainspeksioon sai 2016 aasta oktoobris e-kirjaga teate, et Jõhvi valda riigimetsa on ebaseaduslikult ladestatud jäätmeid (vt Lisa 2). Antud juhtumite puhul on tegu metsakaamera alla ladestatud jäätmetega. Kuna jäätmed viidi autoga jäi auto registreerimis number videosalvestisele, kuid menetlusaluse isikuni jõuti läbi tunnistajate. Menetlusalune isik kasutas isiklikuks otstarbeks tööautot. Menetlusalune isik viis metsa alla ehitusprahti (vt Lisa 3 foto 1). Talle määrati karistuseks rahatrahv 75 trahviühiku ulatuses, mis on 300 eurot. Keskkonnainspeksioon kohustas isikut jäätmed antud kohast ära koristama, kuid enne seda oli jäätmeid antud piirkonda juurde toodud (Vt lisa 3 foto 2). (Keskkonnainspeksioon, 2018)

Keskkonnainspeksioon sai 2017 aasata septembris e-kirjaga teate, et Jõhvi valda Kotinuka piirkonda riigimetsa (vt Lisa 2) on ebaseaduslikult viidud jäätmeid kahe erineva isiku poolt. Antud juhtumite puhul on samuti tegu metsakaamera alla ladestatud jäätmetega. Jäätmete hulgas olid järgmised jäätmed: eterniit, haljastusjäätmed, suurjäätmed- vanamööbel ja paberkaste ja kilekotid (vt Lisa 3 foto 3). Mõlema kodaniku suhtes algatati vääriteomenetlused. Esimene jäätmete ladestaja tuvastati kiiresti auto registreerimistunnuse abil, kuid teise auto registreerimismärki ei olnud metsakaamera pildist näha, kuna jäätmete vedu toimus pimedal ajal ning kaamera valgustas registreerimisnumbri nii, et sealt ei olnud võimalik tuvastada numbrit. Kuna auto registreerimistunnust näha ei olnud, tegi Keskkonnainspeksioon järelepärimise Politsei- ja Piirivalveametisse linnakaamera väljavõtte saamiseks. Linnakaamera väljavõtetest saadi info ka teise auto kohta. Esimese auto omanik kuulati üle menetlusaluse isikuna ning talle määrati karistuseks 25 trahviühikut ehk 100 eurot. Auto, mille registri number saadi läbi Politsei- ja Piirivalveameti, omanikuks osutus ettevõtte, kellele tehti päring, kes jäätmete ladestamise

kuupäevadel seda autot kasutas. See peale kutsuti autot kasutanud isik menetlusalusena välja, kuulati üle, koostati talle väärteoprotokoll ning määrati rahaline karistus 200 trahviühikut ehk 800 eurot, lisaks sellele kohustas Keskkonnainspeksioon metsa ladestatudjäätmel ära viima jäätmeluba omavasse jäätmekäitluskohta, mida isik ka tegi. Piirkond sai jäätmetest puhtaks (vt Lisa 3 foto 4). Jäätmejaamas kulus nende jäätmete utiliseerimiseks 64 eurot. (Keskkonnainspeksioon, 2018)

3.1.2 Keskkonnainspeksiooni juhtumid Kohtla- Järve piirkonnas

Keskkonnainspeksioon käis 2017 aasta aprillis kontrollimas teadet, et Kohtla- Järve linnas Järve linnaosas on ebaseaduslik jäätmete ladestamise koht (vt Lisa 2). Teates antud koordinaatidele sõites tuvastasid keskkonnakaitseinspektorid umbes 100 meetrisel teelõigul mõlemalt poolt teeservast hulgaliselt ladestatud jäätmel. Jõudes teates toodud asukohta, tuvastati ulatuslik ebaseaduslik jäätmete ladestamise koht (vt Lisa 4 fotod 1 ja 2). Antud piirkonnas oli selgesti eristatavaid hunnikuid. Jäätmete hulgast leiti võimalikele ladestajatele viitavaid tõendeid. Keskkonnainspeksioon algatas sellest piirkonnast leitud andmete põhjal kolm väärteomenetlust. Esimeses menetluses selgus, et menetlusalune isik oli jäätmed üle andnud jäätmete käitlemiseks luba mitte omavale isikule. Väärteomenetlus lõpetati, kuna väärtegu oli aegunud. Teises menetluses selgus, et korteri ostu järgselt koristanud isik andis jäätmed käitlemiseks üle selleks luba mitte omavale isikule. Jäätmeid üle andnud isik maksis jäätmete väljaveo eest 200 eurot. Jäätmeid üle andnud isik mäletas, kellele ta jäätmeid üle andis. Jäätmeid vastu võtnud ja keskkonda kõrvaldanud isiku suhtes algatati samuti väärteomenetlus ning menetluse käigus määrati talle karistuseks rahatrahv 130 trahviühikut, mis on 520 eurot. Peale kahte menetlust käisid inspektorid uuesti sündmuskohal, et uurida, kas oleks võimalik leida veel asitõendeid selle kohta, kes sellesse piirkonda jäätmeid veab. Tuvastati, et jäätmeid oli antud piirkonda juurde viidud (vt Lisa 4 foto 3) ja alustati kolmas menetlus. Kolmanda menetluse käigus selgus, et menetlusalune isik oli jäätmed andnud üle jäätmete käitlemiseks luba mitte omavale isikule ning talle määrati karistuseks rahatrahv 75 trahviühiku ulatuses, mis on 300 eurot. Keskkonnainspeksioon edastas kirja maa valdajale ning lasi antud piirkonda paigaldada jäätmete maha panekut keelavad märgid ning koristada antud territoorium jäätmetest. Inspektorid käisid antud piirkonnas kontrollimas, kas märgid on paigaldatud ja jäätmed koristatud, kuid selgus, et märgid olid küll paigaldatud, kuid suures osas olid jäätmed hoopis ära põletatud (vt Lisa 4 foto 4). Märgid on paigaldatud, kuid jäätmete ladestamine jätkub sellest hoolimata. Maa valdaja paigaldas ka videovalve ning ka sellekohase sildi, kuid ka see ei ole takistanud jäätmete ladestamise jätkumist antud piirkonda. (Keskkonnainspeksioon, 2018)

Keskkonnainspeksioon kontrollis Kohtla- Järvel ka teist piirkonda Sompalinnas (vt Lisa 2), mille kohta tuli teade 2017 aasta maikuus. Inspektorid sõitsid kohale ja märkasid, et antud kohas on neli selgesti eristatavat jäätmehunnikut, kolmest hunnikust leiti isikuandmeid ning alustati väärtemenetlust. Esimeses jäätmehunnikus (vt Lisa 4 foto 5) oli poe ostutšekk kliendikaardi andmetega. Poodi tehtud järelepärimise vastusest saadi menetlusaluse isiku nimi, kes kutsuti ütlusi andma. Menetlusest selgub, et isik on andnud enda jäätmehunniku tegutsevale inimesele, kes reklaamis end kohalikus ajakirjas Panorama. Menetlusalune isik maksis jäätmehunniku ära ravimise eest 55 eurot. Isik sai kohustuse jäätmehunniku antud kohast ära koristada ning esitada jäätmehunniku üleandmist tõendav dokument, mida ta ka tegi (vt Lisa 4 foto 6). Jäätmehunniku nõuetekohase käitlemise eest tuli tal jäätmehunniku tasuda 20 eurot, mida menetleja arvestas karistusseadustiku mõistes kergendava asjaoluna (KarS, 2017) Kohtuvälise menetleja otsusega sai isik jäätmehunniku üleandmise eest jäätmehunniku isikule rahaträhvi 75 TÜ, mis on 300 eurot. Teises jäätmehunnikus (vt Lisa 4 foto 7) oli mitmeid ostutšekke, mis olid kõik omavahel kokku seotud, nendest kahel olid peal maksja andmeid, tehti päringud ning jõuti menetlusaluse isikuni. Menetlusaluse isiku ülekuulamisel selgub, et ka tema oli jäätmehunniku veo tellinud ajakirjas Panorama olnud kuulutuse peale. Jäätmehunniku väljaveo eest maksis isik 20 eurot. Isikul ei olnud võimalik jäätmehunniku koristada minna, kuna tal puudus selleks vajalik juhtimisõigus ning ka auto. Kohtuvälise menetleja määras isikule rahaträhvi 75 TÜ, mis on 300 eurot. Kolmandas hunnikus (vt Lisa 4 foto 8) oli isikuandmetena internetipoest tellitud seadme pakend, millel olid peal tellija andmed. Kuid kuna tellija on rahvastikuregistri andmetel surnud, tuli kohtuvälisel menetlejal hakata uurima, kuidas see pakend sinna sai. Peale mitmeid ülekuulamisi jõuti oletatava kahtlusaluseni, kuid mai 2018 seisuga on menetlus veel pooleli. (Keskkonnainspeksioon, 2018)

3.1.3 Keskkonnainspeksiooni juhtumid Narva piirkonnas

Keskkonnainspeksioon läks 2017 aasta mais kontrollima Narva piirkonnast tulnud teadet ebaseaduslikult ladestatud jäätmehunniku kohta (vt Lisa 2). Sõites mööda õigest teeotsast, kuhu teate peale suunduti, tuvastasid inspektorid ulatusliku jäätmehunniku (vt Lisa 5 foto 1), mida Keskkonnainspeksioon menetlema hakkas. Sündmuskoht asus kahel erineval kinnistul. Sündmuskohalt leiti mitmeid ebaseaduslike prügi maha panemise kohti. Hunnikud, mis jäid esimesele maaüksusele, olid kahel pool teed umbes 4 meetri laiuselt terve tee ulatuses kuni katastriüksuse piirini ning sisaldasid suurel hulgal ehitusjäätmehunniku (punase- valgetriibulist kilet, kipsplaadi tükke, soojustusvati/klaasvillalaadset materjali, tsemendikrohvi, pörandakattematerjali, tõrvapapilaadset musta paksu materjali), tekstiiljäätmehunniku, olmejäätmehunniku, rehve ja ohtlikke jäätmehunniku (elektripirnid, katkine televiisor, ravimijäätmehunniku). Hunnikust ei leitud võimalikule saastajale viitavaid asitõendeid. Esimese kinnistu koristamiseks tegi Keskkonnainspeksioon kirja maa

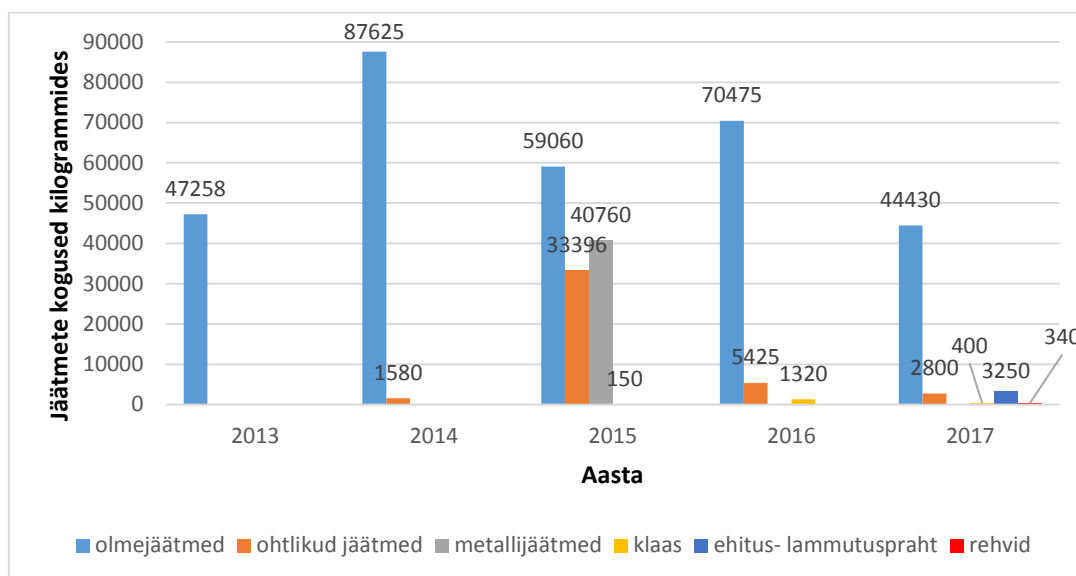
omanikele, et jäätmed saaksid koristatud. Teisel kinnistul asuvas prügi mahapaneku kohas oli suures koguses tuube (umbes 14m*7m suurusel maa-alal), millest suurem osa olid sinised (vt lisa 4 foto 2). Nende tuubide hulgast võis leida üksikuid beežikaid tuube roosade või lillade korkidega. Nendest tuubidest vasakule poole jäi must kott plastikujäätmetega (sarnased kaabli katematerjalile), poroloon ja veel kaabli katematerjali sarnast plastikut. Antud hunnikust ei leitud võimalikule saastajale viitavaid asitõendeid. Kuna kreemituubidel ei olnud peal eestikeelset informatsiooni, tähendas see seda, et nii suures koguses kreeme ei ole ostetud vaid enda tarbeks ning et neid pidi Eestis müüma keegi eraisik, kes on need endale müügiks toonud. Eestikeelse info puudumine viitas sellele, et neid ei saa müüa poekettides. Seega otsustasid keskkonnakaitseinspektorid uurida müügiportaalidest, kas ja kui palju on nende kreemide müüjaid Eestis. Otsingud andsid tulemusi, leiti neli kuulutust ja tehti järelepäringuid, et saaks teada kuulutajad. Menetlus 07.05.2018 seisuga veel käib. Jäätmed on 15.05.2018 seisuga esimesel kinnistul alles ja teisel kinnistul on need aga osaliselt põlenud või alles ning sinna on jäätmeid juurde viidud (vt Lisa 5 foto 3-5). (Keskkonnainspeksioon, 2018)

KKI kontrollis 2017 aasta aprillis Narva piirkonnast tulnud teadet ebaseaduslikult ladestatud jäätmete kohta (vt Lisa 2). Jäätmete hulgas oli näha valgetesse kottidesse pakendatud ehitus- ja lammutusjäätmeid, erinevaid pakendeid, mööbli tükke ja osaliselt põlenud jäätmeid (vt Lisa 5 foto 6). Veidi eemal oli näha ka hulgaliselt vanarehve (vt Lisa 5 foto7). Jäätmete hulgast ei leitud võimalikule ladestajale viitavat infot. Menetluse käigus võetud ühendust maa omanikuga, kes jäätmete ebaseaduslikust ladestamisest tema kinnistule teadlik ei olnud. Maa omanik koristas antud kohast jäätmed (vt Lisa 5 foto 8) ning menetlus lõpetati. (Keskkonnainspeksioon, 2018)

3.2 Riigimetsa majandamise keskuse poolt koristatud jäätmed

Riigimetsa Majandamise Keskus on maakondades asuvad metsad jaganud metskondadeks. Ida-Viru maakonnas on kaks metskonda. Millede kohta peetakse kokku ühist arvestust aastate lõikes. Eraldi arvestatakse jäätmete liigid ja jäätmete käitlemiseks kulunud raha. 2013 aastal on RMK koristanud riigimetsast 47258 kg olmeprügi, mille käitlemiseks kulus 2633,10 eurot. 2014 aastal on RMK koristanud 87625 kg olmeprügi, 1580 kg ohtlikke jäätmeid, kokku 89205 kg, kulutades nende käitlemiseks 20436,20 eurot. 2015 aastal on RMK koristanud 59060 kg olmeprügi, 40760 kg metalli jäätmeid, 33396 kg ohtlikke jäätmeid, 150 kg klaasi, kokku 133366 kg, kulutades nende jäätmete käitlemiseks 39384,80 eurot. 2016 aastal on RMK koristanud riigimetsast 70475 kg olmeprügi, 5425 kg ohtlikke jäätmeid, 1320 kg klaasi, kokku 77220 kg erinevaid jäätmeid, kulutades nende jäätmete käitlemiseks 23276,30 eurot. 2017 aastal kuni oktoobrini on RMK koristanud riigimetsast 44430 kg

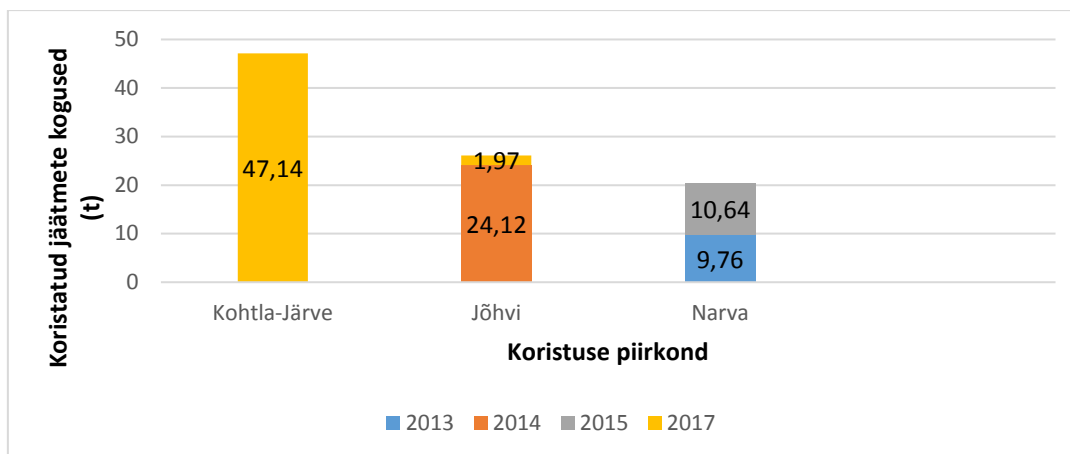
olmejäätmeid, 3250 kg ehitus-lammutusprahti, 2800 kg ohtlikke jäätmeid, 400 kg klaasi, 340 kg rehve kokku 51220 kg, kulutades nende jäätmete käitlemiseks 23049 eurot. (vt joonis 2). (Riigimetsa Majandamise Keskus, 2017)

Joonis 2. RMK poolt koristatud jäätmete kogused kilogrammides aastate ja jäätmeliikide kaupa. (RMK, 2017)

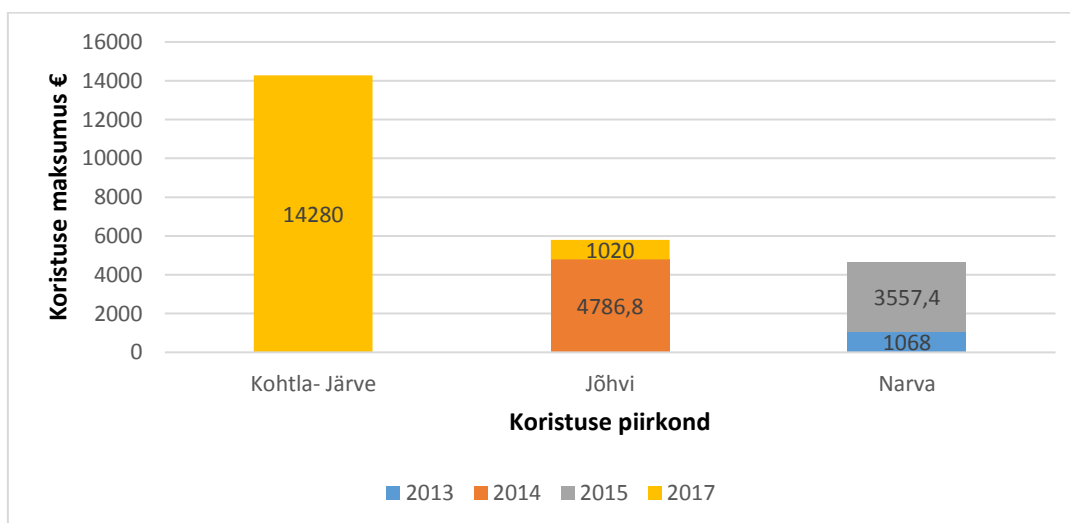
3.3 Keskkonnaameti poolt koristatud jäätmed

Keskkonnaamet peab arvestust piirkonniti ja jäätmeliigiti, kuid jäätmekäitluskulud kajastatakse aastate kaupa ühiselt. KeA on Kohtla- Järve piirkonnast koristanud ebaseaduslikult ladestatud ohtlikuid jäätmeid 47,14 tonni, kulutades selleks 14 280 eurot. Koristus toimus aastal 2017. KeA on koristanud Jõhvis ja selle lähiümbruses jäätmeid kahel aastal 2014 aastal 22,92 tonni ehitusjäätmeid ja 1,2 tonni vanarehve. Nende käitlemiseks kulus KeA-l 4786,8 eurot. 2017. aastal koristas KeA Jõhvist vanarehve, puitu, klaasi, plaste, ehitus- ja lammutusjäätmeid ning suurjäätmeid kokku 1,97 tonni, kulutades nende käitlemiseks 1020 eurot. KeA on Narvast ja selle lähiümbrusest koristanud jäätmeid kahel aastal. 2013 aastal koristati 9,76 tonni ehitus- ja lammutusprahti ja segaolmejäätmeid, kulutades nende käitlemiseks 1068 eurot, 2015 aastal koristati ehitus-lammutusprahti ja olmejäätmeid 10,64 tonni Narva piirkonnast ja 26,16 tonni mujalt Ida-Virumaalt, kokku kulutati selleks 12303,9 eurot, proportsionaalselt kulus Narva piirkonnas jäätmekäitlusele 3557,40 eurot, ülejäänud summa eest koristati mujalt Ida-Virumaalt. (Keskkonnaamet, 2017)

Joonis 3 Keskkonnaameti poolt koristatud jäätmete kogused (t) aastate lõikes. (Keskkonnaamet, 2017)

Kõige enam on kulutatud ebaseaduslikult ladestatud jäätmete koristamiseks Kohtla- Järve piirkonnas, kus oli KKI andmetel olnud ka viimase viie aasta jooksul enim kaebusi. Kohtla- Järvelt on viimase viie aasta jooksul koristatud üle 2 korra rohkem jäätmeid kui Jõhvi ja Narva piirkondadest. (vt joonis 4)

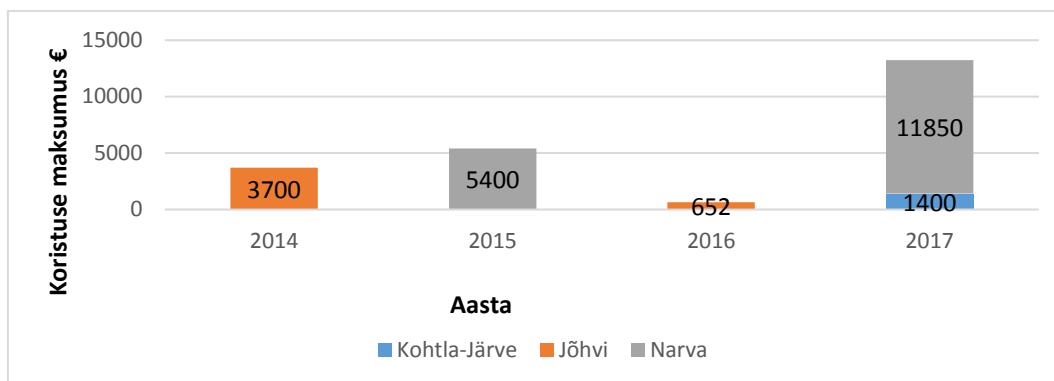
Joonis 4 Keskkonnaameti poolt koristatud jäätmete maksumus eurodes. (Keskkonnaamet, 2017)

3.4 Maa-ameti poolt koristatud jäätmed

Maa-amet ei ole pidanud arvestust jäätmete liikide ega koguste üle, kuid arvestust on peetud selle üle, kui palju jäätmete käitlemiseks on kulutatud rahalist ressursi.

Maa-amet on Jõhvist ja selle lähiümbrusest koristanud jäätmeid 2014 aastal 3700 euro eest ja 2016 aastal 625 euro eest, kokku 4325 euro eest. Kohtla-Järve piirkonnast koristas Maa-amet 2017 aastal

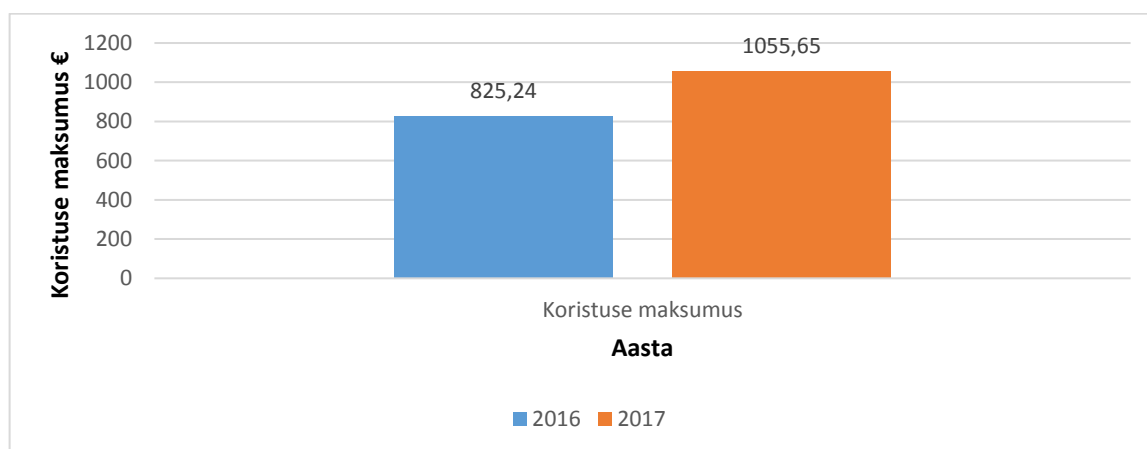
1400 euro eest jäätmeid. Maa-amet on Narvast ja selle lähiümbrusest koristanud jäätmeid kahel aastal, kulutades 2015 aastal selleks 5400 eurot ja 2017 aastal 11850 eurot. (Maa-amet, 2017)

Joonis 5. Maa-ameti poolt koristusele kulutatud rahaline ressurss eurodes. (Maa-amet, 2017)

3.5 Maanteeameti tellimusel Trev 2 Grupp poolt koristatud jäätmed

Maanteeamet eraldi rahasid jäätmete jms koristamiseks ei eelarvesta. Maanteeametil on teehooldusleping ettevõtjatega Ida-Viru maakonnas AS TREV-2 Grupp, kes riigiteede eest konkreetses piirkonnas peavad hoolitsema. Teehoolduslepingu koosseisus on ka teemaa-ala prügist koristamine jms, samas seda rahaliselt eraldi ei näidata (Piibelet. 2018). Maanteeamet saatis infopäringu edasi koristustöid teostavale AS TREV-2 Gruppile, kes on Ida-Virumaal teostanud teede hooldust viimased 2 aastat. Esitati andmed viimase 2 aasta jooksul koristatud jäätmete koguste ja jäätmete käitlemiseks kulutatud ressursside kohta Ida-Virumaa piirkonnast kokku. Aastal 2016 on Trev-2 Grupp AS koristanud Ida-Virumaal jäätmeid 10,58tonni kulutades selleks 825,24 eurot. 2017 aastal koristas Trev 2 Grupp AS Ida-Virumaal jäätmeid 13,78 tonni, kulutades sellele 1055,65eurot. (Trev 2 Grupp, 2017)

Joonis 6 Maanteeameti hallatavates piirkondades Trev2 Grupi poolt koristatud jäätmete maksumus eurodes. (Trev 2 Grupp, 2017)

3.6 Kohalikud omavalitsused

Töö autori poolt Jõhvi linnavalitsusele esitatud päringu vastusest selgub, et Jõhvi linnavalitsus ei ole pidanud koristama jäätmeid linna piiris, küll aga on Jõhvi piirkonnast jäätmeid koristanud Riigimetsa Majandamise Keskus, Maa-amet, Keskkonnaamet ja teede servasid Trev-2 Grupp. Jõhvi linnavalitsusel pigem probleemiks see, et inimesed täidavad kalmistute prügikaste erinevate jäätmetega ja seetõttu suurenevad jäätmekäitluskulud (Jõhvi Linnavalitsuses, 2018).

Töö autori poolt Kohtla-Järve linnavalitsusele esitatud päringu vastusest selgub, et Kohtla- Järve linnavalitsus on koristanud aastatel 2013 kuni 2017 iga aasta keskmiselt 6 435 euro väärtuses jäätmeid. Kõige enam koristati aastal 2017. aastal, kulutades koristuseks 10833,89 eurot. Kõige vähem koristati aastal 2014, kulutades koristusele 2736,6 eurot. Kohtla-Järve linnavalitsus on viie aasta peale kokku kulutanud 32179,44 eurot selleks, et koristada ebaseaduslikult ladestatud jäätmeid. (vt tabel 1) (Kohtla- Järve linnavalitsus, 2017)

Tabel 1 Kohtla- Järve linnavalitsuse kulutused ebaseaduslikult ladestatud jäätmete koristamiseks. (autori koostatud)

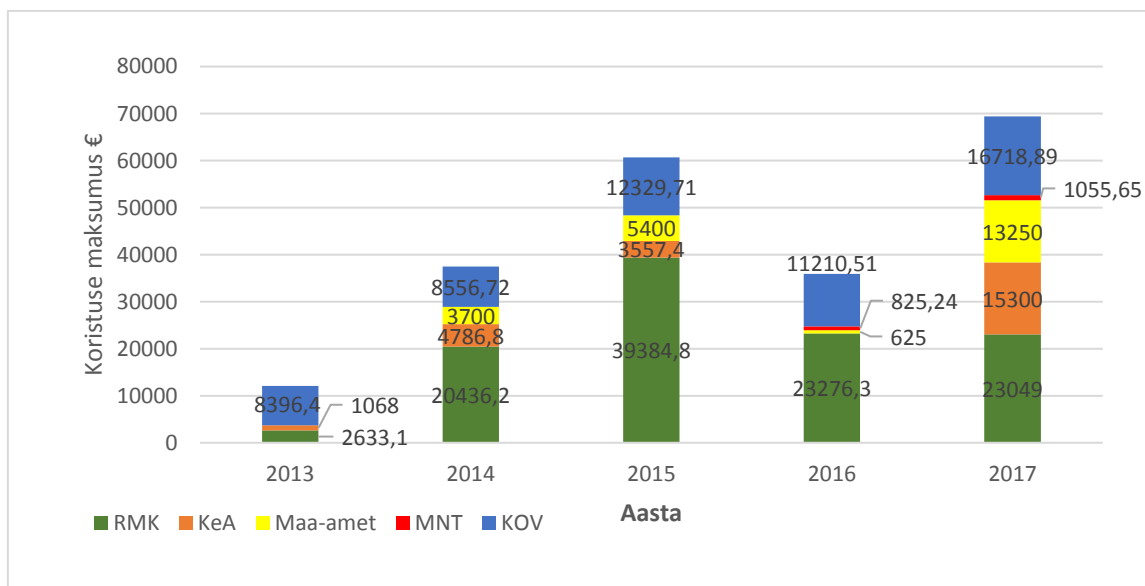
Koristamise aasta	Koristuse maksumus
2013	3 523,2 €
2014	2 736,6 €
2015	7 428,91 €
2016	7 656,84 €
2017	10 833,89 €

Töö autori poolt Narva linnavalitsusele esitatud päringu vastusest selgub, et Narva linnavalitsus on koristanud aastatel 2013 kuni 2017 iga aasta keskmiselt 4 996 euro väärtuses jäätmeid. Kõige enam koristati aastal 2017. aastal, kulutades koristuseks 5 835 eurot. Kõige vähem koristati aastal 2016 kulutades koristusele 3 553,67 eurot. Narva linnavalitsus on viie aasta peale kokku kulutanud 24 982,79 eurot selleks, et koristada ebaseaduslikult ladestatud jäätmeid (vt tabel 2). (Narva Linnavalitsus, 2017)

Tabel 2 Narva linnavalitsuse kulutused ebaseaduslikult ladestatud jäätmete koristamiseks (autori koostatud)

koristamise aasta	maksumus
2013	4 873,20 €
2014	5 820,12 €
2015	4 900,80 €
2016	3 553,67 €
2017	5 835,00 €

Viimase viie aasta jooksul on Keskkonnaamet, Maa- amet, RMK, Maanteeameti tellimusel Trev 2 Grupp ning Kohtla-Järve ja Narva kohalikud omavalitsused koristanud kolmest Ida-Virumaa piirkonnast ebaseaduslikult ladestatud jäätmeid järgmiselt: 2013 aastal koristati kokku 12 098 euro eest, 2014 aastal koristati 37 480 euro eest, 2015 aastal 60 672 euro eest, 2016 aastal koristati 35 937 euro eest ja 2017 aastal 69 374 euro eest. (joonis 8) Seega on viimase viie aasta jooksul kulutatud 215 560 eurot selleks, et koristada aastate jooksul riigimaale ladestatud jäätmeid.

Joonis 7 Rahalise ressursi kulu eurodes ametkondade ja aastate lõikes

4 VÕIMALIKUD LAHENDUSED

4.1 Autori ettepanekud jäätmete ebaseadusliku ladestamise probleemi leevendamiseks

Kuna inimeste jäätmealane teadlikkus on väike, tuleks leida erinevaid viise, kuidas inimeste teadlikkust tõsta. Teadlikkuse tõstmiseks võiks teha erinevaid infopäevi selleks, et tutvustada erinevates vanustes inimestele jäätmete liigiti sorteerimise ja seadusliku üleandmise vajalikkust. Info peaks olema kõigile kättesaadav nende emakeeles. Teavitustööd tuleks teha lasteaedades, koolides, ettevõtetes, kohalikes omavalitsustes, korteriühistutes. Inimeste teadlikkuse tõstmine läbi haridusprogrammide on tõhus viis nendes keskkonnavalase vastutuse tunde tekitamiseks. Koolitusprogrammid on näidanud Malaisias ja USA-s jäätmetekke vähenemist. Ebaseaduslikku jäätmete ladestamist peetakse oluliseks kaudseks mõjuks mereprügi tekkimisel (Willis jt.,2018). Teadlikkuse tõstmise tulemusel hakati Aafrikas plastijäätmeid vähem ebaseaduslikumalt käitlema (Jambeck, jt., 2018). Eestis tehtav teavitustöö võiks seisneda selles, et jagada erinevaid infovoldikuid teabega, kuidas on õige oma jäätmeid käidelda ning missuguseid võimalusi selleks on. Samuti võiks jagada infot kõige lähimatest jäätmejaamadest. Teavitustöö läbi sotsiaalmeedia annab võimaluse informeerida inimesi just sellistes keskkondades, kus nad veedavad oma vaba aega ning end kõige mugavamalt tunnevad. Sotsiaalmeedias levib informatsioon kõige kiiremini. Teave peaks kõigini jõudma nende arusaadavas keeles.

Reklaamida erinevates kohalikes populaarsetes ajalehtedes, ajakirjades jäätmete sorteerimist kui positiivset tegevust keskkonnale, kuna see võimaldab jäätmeid liigiti taaskasutada. Vähendades sellega loodusressursse, mida oleks kasutatud uute toodete tootmiseks. Anda nendes ajalehtedes, ajakirjades kuulutustena teada inimestele, et jäätmeseadus näeb ette vastutust nii jäätmete üleandmise eest loata isikule kui ka loata tegevuse üle. Kui teenusepakkuja kuulutuse kõrval on teade sellest, et jäätmete valesti käitlemise eest saab karistada, hoiaks ära nii mõnedki hooletusest tekkinud rikkumised.

Israeli näite puhul konfiskeeriti sellelt isikult, kes jäätmeid ebaseaduslikult ladestas, see sõiduk, millega tegu toime pandi (Seror jt., 2014). Eestis seda ei rakendata, kuid Karistusseadustik lubab kohtul konfiskeerida vahendi, mida kasutati või kavatsesi kasutada tahtliku süüteo toimepanemiseks, kui see kuulub otsuse või määruse tegemise ajal toimepanijale (KarS, 2002). Seega tasuks kaaluda karistusseadustikus toodud paragrahvi rakendamist suuremate jäätmete

ladestajate puhul, kuna kui neil puuduks vahend, millega jäätmeid ebaseaduslikult vedada, ei saaks nad seda ka teha.

Kohaliku omavalitsuse korraldatud olmejäätmete vedu hõlmab üle Eesti peaaegu igat kohalikku omavalitsust ning selle kaudu peaaegu igat majapidamist. Teatud tingimustel saab korraldatud jäätmeveost vabastuse. Üldjuhul on vabastuse saamise eelduseks, et kinnistu seisab tühjuna, seal ei elata või ei tarvitata muul otstarbel. Sama kehtib ajutise vabastuse kohta näiteks suvilate puhul, kus on võimalik taotleda perioodilisi vabastusi. (Ragn- Sells, 2018) Sellest tulenevalt jõuab kõikidesse jäätmeveo vabastust mitteomavatesse majapidamistesse teatud aja tagant jäätmete äraveo eest arve. Korraldatud olmejäätmete veo hanke võidab alati seaduslik teenusepakkuja ning nende kaudu saaks jäätmealase informatsiooni kõige selgemini inimesteni viia, kui korraldatud jäätmeveo arvetele kaasa panna info selle kohta, et jäätmete üleandmine jäätmeleata isikule on jäätmeseaduse rikkumine ning selle eest saab vastutusele võtta nii jäätmete üle andja kui ka jäätmete vastuvõtja. Samuti peaks olema ka info trahvisuuruste kohta. Info arvetele on lahendus sellisel juhul, kui inimestele käib arve paberil koju, siis võib inimestele see silma jääda, kui arve on elektroonne, siis inimesed ei vaata läbi tervet arvet, vaadatakse summa ja makstakse see ära või on üldse tehtud maksekorraldusega ja inimene ei vaatagi digitaalset arvet.

Kuna suur osa inimesi omab Facebooki kontot, siis liigub Facebookis väga palju informatsiooni. Facebookis saab ühineda erinevate kogukondadega, kus toimub sellele kogukonnale omase info vahetus. Tihtipeale on ka piirkondade kogukonnad, kus levivad samamoodi erinevad kuulutused, kus ollakse nõus tasuta vedama ära vana elektroonikat ja vanarauda (kõike, mille eest on võimalik üle andes saada raha). Samuti levib nendes kogukondades väga palju tähelepanekuid, milleks võib olla ka ebaseaduslikku ladestamist pealt näinud inimese poolt tehtud foto ja selle üles riputamine Facebooki. Sellised teod saavad kiiresti negatiivset tagasisidet ning väga suure tõenäosusega näeb seda ka ebaseaduslik ladestaja ise. Näevad tema sõbrad, kolleegid, lapsed ja see tekitab piinlikkust. Tihtipeale jõuavad fotod enim sotsiaalmeediasse kui Keskkonnainspeksioonini. Kui fotod on sotsiaalmeediasse üles riputatud, siis saab kommentaaridest tihtipeale lugeda, „andke teada keskkonnainspeksiooni“ ; „helistage 1313 ja andke teada“ „kui tahad, et saaks karistada, siis keskkonnainspeksioon teeb trahvi“. Facebookis saab kommentaarides ära märkida ka inimesi ning kui keegi tunneb ära kellegi, kes on tal sõbralistis, märgistatakse ka ladestaja alla. „Avalik häbipost“ tekitab niivõrd palju piinlikkust, et ladestaja läheb ja koristab oma ebaseaduslikult ladestatud jäätmed ära enne, kui keskkonnainspeksioon teda selleks kohustab. (Keskkonnainspeksioon, 2018)

Võiks eeldada, et rangem jäätmepoliitika võib viia inimesed nõuetekohaselt jäätmeid sorteerima ja õigesti käitlema, kuid see võib kaasa tuua ka veel suurema ohu jäätmete ebaseaduslikus ladestamises. (D'Amato, jt.,2017) Tasuks kaaluda jäätmepoliitika rangemaks muutmist, kuid seda koostöös sellega, et kohalikesse omavalitsustesse saadetakse täiendavat infot ning suunatakse see inimesteni nii, et inimesed ei peaks tegema selleks lisakulutusi. Kuna tihe jäätmejaamade võrgustik näitab positiivset suunda jäätmete ebaseadusliku vähenemise näol, tuleks kaaluda jäätmejaamade võrgustiku tihedamaks muutmisele (Inhinose, 2011). Inimestele meeldib, kui neid kaasatakse kogukonna heaolu küsimustesse, sealhulgas jäätmekäitlusküsimused. Sellest võiks järeldada, et jäätmekäitlus muutub tõhusamaks kui kohalikud omavalitsused suhtleksid kohalike inimestega nii, et jäätmekäitluses saavutada soovivad eesmärgid oleksid ka kodanike soovid. (Agovino, jt., 2018) Aastakümnete jooksul tekkivatest jäätmetest moodustavad suurima koguse ehitusjäätmeid, mida on tülikas jäätmekäitluskohta viia (Akinade, 2018). Kohalikud omavalitsused võiksid teha koostööd erinevate jäätmekäitlusettevõtetega selleks, et inimestel oleks olemas võimalus lihtsalt ja mugavalt leida endale soodne, mugav ja seaduslik (suur)jäätmete äraandmise võimalus. Kohalikud omavalitsused saavad teabe inimesteni viia korteriühistute, vallalehe, sotsiaalmeedia ja infotabelil või poodides oleva teabe kaudu. Korteriühistud koosolekutel saaksid teavitada korterielanikke ning planeerida suurjäätmete konteinerid. Sellisel juhul võiks olla suurjäätmete vedu piirkondlik, et jäätmekäitlusettevõttel oleks ka soodsam konteinereid tühjendada. Sotsiaalmeedias, vallalehes, infotabelitel ja poodides jagada infot selle kohta kuna toimub suurjäätmete vedu, millal tuleb kogumiskonteiner. Korraldatud jäätmeveo hanke võitja võiks suurjäätmete kogumiseks leida võimaluse vedada neid aegajalt veoringiga, teavitades inimesi sellest ette, et neil oleks võimalus suurjäätmed tuua prügikasti lähedale. Kuna suures osas on üle Eesti, sealhulgas ka Ida-Virumaal, korraldatud olmejäätmete vedu, võiks kaaluda ka korraldatud suurjäätmete vedu, mis juba praegu mõnes piirkonnas on hõlmatud korraldatud olmejäätmete veo alla. Kuid kui suurjäätmete vedu oleks korraldatud omavalitsustes selliselt, et inimestel oleks võimalik jäätmeid üle anda kodule võimalikult lähedal, peab inimene seda mugavaks ja kasutab seda teenust aktiivsemalt. Korraldatud suurjäätmete vedu aitaks turult vähehaaval eemaldada illegaalseid tegutsejaid, kelle tõttu jäätmed jõuavad metsa või muudesse keelatud kohtadesse.

Jäätmete liigiti sorteerimine ja nende väljavedu võiks kõik olla hõlmatud ühiselt, korraldatud nii, et inimestel oleks võimalik jäätmeid üle anda neile kõige mugavamalt- otse nende endi kodudest. On olemas Pakendikoti süsteem, mida pakub Ragn-Sells AS, mis kujutab endast pakendite väljavedu iga 28 päeva tagant. Sellist teenust pakub Ragn-Sells AS vaid eraisikutele ja vaid teatud piirkondades tasuta, Ida-Virumaal on nendeks piirkondadeks Jõhvi vald ja Kiviõli linn. Teistesse piirkondadesse on võimalik pakendikoti vedu tellida, makstes selle eest üks euro ja kuuskümmend senti. (Ragn-

Sells) Miks ei võiks olla liigiti kogutud jäätmete kogumine reguleeritud nii, et hanget korraldades pakub jäätmevedaja välja, mitut liiki jäätmeid on tal võimalik ühe veoringiga ära viia- sõltuvalt sellest, mitme kambriksed autod neil on. Vastavalt sellele teevad kodanikud lepingud, mitut liiki jäätmeid nad jäätmekäitlejale üle anda soovivad. Sellest tulenevalt korraldatud jäätmeveo võitnud jäätmevedaja varustab majapidamisi mitme erineva konteineriga. Kindlasti peab olema varustatud segaolmejäätmete konteineriga, sellele juurde saavad isikud valida, mis konteinereid nad veel soovivad. Teenuse hind oleks seda soodsam, mida rohkem inimesed on nõus sorteerima. Näiteks inimene, kes elab maapiirkonnas, tellib endale lisaks segaolmejäätmete konteinerile ka pakendikasti ning vanapaberi ja papi konteineri, biolagunevad jäätmed komposteerib koduaias. Sellisel juhul võiks jäätmeveo hind jääda võimalikult madalaks, arvestades, et liigiti kogutud jäätmeid on võimalik suunata taaskasutusse. Kui inimene ei soovi jäätmeid sorteerida liigiti ja soovib omada vaid segaolmejäätmete konteinerit, võiks jäätmekäitlustasu olla näiteks kümnekordne liigiti kogutud jäätmetega võrreldes. See, kui inimesele luuakse võimalus liigiti sorteerida omas kodus ja soodsalt üle anda, suunaks inimesi pigem seda tegema kui sorteerimata jäätmete eest kallimat hinda maksma. Selle süsteemi juurde võiks kaasata ka ülaltoodud suurjäätme veoringi, et inimesed saaksid anda kõik jäätmed ära otse kodust nii, et nad ei peaks nägema liigselt vaeva selle üle, et mõelda, kuidas jäätmed viia jäätmejaama. Kuna suurjäätmete veol jäätmekäitluskohta on vaja nii kodus kui ka jäätmekäitluskohas neid jäätmeid tõsta, mida üksinda on raske teha.

Pandipakendi süsteem hakkas Eestis tööle 2005 aastal (Eesti Pandipakend, 2018). See on senini edukas, kuna inimesed korjavad kokku enda joogitaara ja tagastavad selle poodi. Miks ei oleks võimalik sellist süsteemi rakendada kõiki liiki pakenditele, mis omakorda vähendaks äravisatavate segaolmejäätmete kogust. Sellist süsteemi rakendades jõuaksid paljud jäätmed tagasi tekkekohta ning saaksid nõuetekohaselt käideldud. Inimesi motiveerib tegutsema nende jaoks mingi kasulik tegur, kui pakendijäätmetele rakenduks ka pandisüsteem, koguksid inimesed neid kokku ja viiksid pakendi vastuvõtupunkti, saaksid selle eest tagasi pandiraha. Selline süsteem vähendab segaolmejäätmete jõudmist ka ebaseaduslikesse kohtadesse ning võib aidata kaasa ka metsaservade/ teeäärte puhastumisele, kuna inimesed ei loobi siis jäätmeid akendest välja ega viiks neid metsa. Samas juba ebaseaduslikult ladestatud jäätmete kohad võivad hakata iseenesest puhtaks saama, sest kui jäätmete eest saaks tasu, hakataks koristama juba varem ebaseaduslikult ladestatud jäätmeid.

5 JÄRELDUSED

Antud tulemused ei kajasta jäätmeprobleemi tervikult, kuna kajastatud on vaid tuvastatud ja koristatud jäätmete hunnikud. Metsades, teeservades, maha jäetud/lagunenud majades ja nende ümbruses on palju avastamata ebaseaduslikke jäätmete ladestamise kohti. Riigimaa valdajate poolt koristatakse esmajärjekorras ohtlike aineid sisaldavad jäätmed ja alles seejärel koristatakse tavajäätmeid sisaldavad hunnikud. Jäätmete koristamine toimub hangete korras ja sellest tulenevalt ei saa järeldada, et aastatel, kui on kõige enam koristatud, on ka kõige enam ladestatud. Tähelepanelikud kodanikud, kes teavitavad ebaseaduslikest jäätmete ladestamise kohtadest, tuvastavad selliseid jäätmete hunnikuid, mis jäävad nende liikumistrajektorile. Inimesed ei käi jäätmehunnikuid otsimas, et nendest teada anda, kuid jäätmete ladestaja otsib sellise koha, kuhu saab jäätmed ära visata nii, et seda ei märgataks. Mistõttu on suure tõenäosusega paljud ebaseaduslikult ladestatud jäätmed veel tuvastamata.

Töö käigus selgub, et ebaseaduslikult ladestatud jäätmete kohad ei ole jäätmejaamadest sellise kaugusega, et jäätmeid ladestataks seetõttu, et jäätmete vastuvõtu koht oleks kaugel. (Lisa 1)

Ebaseadusliku jäätmete ladestamiseni viib jäätmete üleandjate vähene teadlikkus sellest, et jäätmeid ei tohi üle anda sellisele käitlejale, kellel puudub selleks õigust andev luba, kuid seda tehakse mugavusest ning vaikimisi arvatakse, et jäätmed jõuavad jäätmejaama. See kinnitab käesoleva magistr töö teist hüpoteesi.

Kui inimeste teadlikkust tõsta ja pakkuda seaduslikult sarnast mugavat teenust jäätmete väljaveoks, väheneks jäätmete ebaseaduslik ladestamine. Jäätmete ebaseadusliku ladestamise vähenedes ei kulutataks ebaseaduslikult ladestatud jäätmete koristamiseks tuhandeid eurosid riigieelarvelist raha ning seda raha saaks suunata seadusliku jäätmete väljaveo pakkumiseks või kogukonna heaolu edendamiseks.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli anda ülevaade jäätmete ebaseaduslikust ladestamisest Ida-Virumaal ja pakkuda välja võimalikke lahendusi jäätmete ebaseadusliku ladestamise vähendamiseks. Töö on jagatud viieks peatükiks, kus esimeses räägitakse üldiselt jäätmetest ning suundutakse probleemi seletuseni. Teises peatükis on kajastatud materjal ja metoodika. Töö kolmas peatükk keskendub tulemustele ja arutelule. Neljandas peatükis toob töö autorvälja võimalikud lahendused jäätmeprobleemi vähendamiseks. Töö viimane peatükk räägib järeldustest.

Töö autor seadis 2 hüpoteesi, millest esimene lükatakse töö käigus ümber, kuna jäätmekäitluskoha kaugus ei ole tegur, miks jäätmeid ebaseaduslikult ladestatakse. Teine hüpotees leiab kinnitust, kuna kui jäätmete liigiti kogumine oleks inimestele mugav, kogutaks jäätmeid liigiti. Kuna see praegu ei ole niivõrd mugav, ollakse nõus maksma jäätmete vedajatele erinevaid summasid selle eest, et nad saaksid kasutada mugavaid lahendusi jäätmete üleandmiseks ning seetõttu jõutaksegi tihti ebaseaduslike jäätmevedajateni, kelle tegevuse tõttu jõuavad jäätmed keskkonda.

Keskonnainspeksioon võtab vastutusele nii jäätmevaldajaid kui ka jäätmete ebaseaduslikke käitlejaid. Määrates neile karistuseks rahatrahvi, mis jääb vahemikku 3- 300 trahviühikut, mis on 12- 1200 eurot.

Käesolevast magistritööst saab ülevaate, kui palju on aastate jooksul tulnud Ida- Virumaa piirkonnast teateid ning kui palju on riigimaade valdajad koristanud ebaseaduslikult ladestatud jäätmeid. Kõige enam kaebusi on laekunud Kohtla- Järve piirkonnast. Viimase viie aasta jooksul on kõige rohkem jäätmeid koristatud aastal 2017, kui jäätmete koristusele kulutati ligi 70 000 eurot. Kuid jäätmete ebaseaduslik ladestamine jätkub, see on probleem, millega töö autor soovib edasi tegeleda ning jõuda lahenduseni probleemi vähendamiseks. Selleks, et jäätmeprobleemi vähendada, tuleb leida seaduslike lahendusi, mis oleksid inimestele võimalikult mugavad, olgu selleks siis sorteeritavate jäätmete soodsam hind võrreldes sorteerimata jäätmetega ning suurjäätmete ja ehitusjäätmete väljaveoks korraldada veoringe.

SUMMARY

The main aim of this present thesis was to give an overview of illegal waste dumping in Ida-Virumaa and offer some possible solutions to reduce illegal waste management. The first chapter of this thesis gives an overview of waste management and presents introduction to the problem. Material and methodology is presented in the second chapter. Third chapter of this thesis concentrates on results and discussion. Fourth chapter gives an overview of some solutions to decrease waste management problems. Conclusions are made in the fifth chapter.

In the thesis, author set two hypothesises. First hypothesis was proven false because the distance of waste dumping site is not a factor when it comes to people illegally dumping waste. Second hypothesis is confirmed because if separate collection of waste would be convenient for population, waste would be collected separately. Because it is not comfortable at this time, a person is willing to pay money to garbage disposal carriers so that they can use convenient solutions for the transfer of waste. As a result of that illegal waste carriers are often reached whose actions result in illegal waste dumping to the environment.

Environmental Inspectorate of Estonia takes charge of both waste holders and illegal waste handlers by imposing fines from 3 to 300 fine units, which is 12 - 1200 euros.

The thesis gives an overview of how many complaints Estonian Environmental Inspectorate has received over the years from Ida-Virumaa and how much landowners have cleaned up illegally disposed waste. The highest number of complaints has been received from Kohtla-Järve region. During the last five years the most waste has been cleaned up in 2017 where some 70000 euros have been spent on clean-up campaigns. However illegal waste dumping continues and this is a problem which the author wishes to continue solving and reach a solution to reduce the problem. In order to decrease illegal waste problem, it is necessary to find acceptable solutions which are as comfortable to citizens as possible. One of the possible settlement would be different pricelists for sorted and unsorted garbage and to organise freight carriages for the large waste and construction waste.

KASUTATUD KIRJANDUSE LOETELU

Teadusartiklid

Agovino, M., D'Uva, M., Garofalo, A., Marchesano, K. (2018) Waste management performance in Italian provinces: Efficiency and spatial effects of local governments and citizen action. *Ecological Indicators*, 89, 680- 695.

Akinade, O. O., Oyadele, L. O., Ajayi, S.O., Bilal, M., Alaka, H. A., Owolabi, H. A., Arawomo, O.O. (2018) Designing out construction waste using BIM technology: Stakeholders' expectations for industry deployment. *Journal of Cleaner Production*, 180, 375-385

D'Amato, A., Mazzanti, M., Nicolli, F., Zoli, M. (2018) Illegal waste disposal: Enforcement actions and decentralized environmental policy. *Socio-Economic Planning Sciences* (2018), <https://doi.org/10.1016/j.seps.2017.12.006> (ilmumas)

Ichinose, D., Yamamoto, M. (2011). On the relationship between the provision of waste management service and illegal dumping. *Resource and Energy Economics*, 33, 79-93.

Jambeck, J., Hardesty, B. D., Brooks, A.L., Friend, T., Teleki, K., Farbes, J., Beaudoin, Y., Bamba, A., Francis, J., Ribbink, A. J., Baleta, T., Bouwman, H., Knox, J., Wilcox, C. (2017). Challenges and emerging solutions to the land-based plastic waste issue in Africa. *Marine Policy*. (ilmumas)

Jouhara, H., Czajczynska, D., Ghazal, H., Krzyzyska, R., Anguilano, L., Reynolds, A.J., Spencer, N. (2017). Municipal waste management systems for domestic use. *Energy*, 139, 485-506.

Liu, Y., Kong, F., Santibanez Gonzalez, E.D.r. (2017). Dumping, waste management and ecological security: Evidence from England. *Journal of Cleaner Production*, 107, 1425-1437.

Saavedra, Y.M.B., Iritani, D.R., Pavan, A.L.R., Ometto, A.R. (2018). Theoretical contribution of industrial ecology to circular economy. *Journal of Cleaner Production*, 170, 1514-1522.

Seror, N., Hareli, S., Portnov, B.A. (2014). Evaluating the effect of vehicle impoundment policy on illegal construction and demolition waste dumping: Israel as a case study. *Waste Management*, 34, 1436-1445.

Tasaki, T., Kawahata, T., Osako, M., Matsui, Y., Takagishi, S., Morita, A., Akishima, S. (2007). A GIS-based zoning of illegal dumping potential for efficient surveillance. *Waste Management*, 27, 256-267.

Wright, B., Smith, L. (2018). Predictors of illegal dumping at charitable collection points. *Waste Management* (2018), <https://doi.org/10.1016/j.wasman.2018.01.039> (Ilmumas)

Willis, K., Maureaud, C., Wilcox, C., Hardesty, B. D. (2017) How successful are waste abatement campaigns and government policies at reducing plastic waste into the marine environment? *Marine Policy* (2017), <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2017.11.037> (ilmumas)

Internetimaterjalid

Bioneer. (2018). Keskkonnaamet korraldab uuenenud omavalitsuste keskkonnaspetsialistidele keskkonnakaitselisi teadmisi jagava koolitusprogrammi. Kättesaadav: <https://www.bioneer.ee/keskkonnaamet-korraldab-uuenenud-omavalitsuste-keskkonnaspetsialistidele-keskkonnakaitselisi> (25.05.2018)

Eesti Keskkonnaministeerium. (2007). Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030. Kättesaadav: <http://www.digar.ee/id/nlib-digar:43406> (21.05.2018)

Eesti Keskkonnaministeerium. (2018). Prügilad. Kättesaadav <https://www.envir.ee/et/prugilad> (21.05.2018)

Eesti Keskkonnaministeerium. (2018). Jäätmetekke vähendamine. Kättesaadav: <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/jaatmetekke-vahendamine> (21.05.2018)

Eesti Pandipakend. (2018) Eesti pandipakend. Kättesaadav: <https://eestipandipakend.ee/eesti-pandipakend/> (22.05.2018)

Ekovir osaühing. (2018). Ekovir OÜ. Kättesaadav: <https://www.ekovir.ee/et/avaleht> (21.05.2018)

Jõhvi Vallavalitsus. (2018). Jäätmemajandus. Kättesaadav: <https://www.johvi.ee/?q=node/50> (21.05.2018)

Kaitseressursside Amet, (2018) Väärteomenetluse läbiviimine. Kättesaadav: https://www.kra.ee/static/V%C3%A4%C3%A4rteomenetluse_l%C3%A4biviimisest_KRAs.pdf (22.05.2018)

Keskkonnainvesteeringute Keskus. (2018). Keskkonnakuu ETV2-s. Kättesaadav: <https://kik.ee/et/projekt/keskkonnakuu-etv2-s-0> (21.05.2018)

KKI. (2018). Eesmärgid, tegevused. Kättesaadav: <https://www.kki.ee/et> (21.05.2018)

Kuusakoski. (2018). Kuusakoski Recycling. Kättesaadav: <https://www.kuusakoski.com/et/estonia/> (21.05.2018)

Kohtla- Järve Linn. (2018) Kohtla-Järvekorraldatud jäätmevedu. Kättesaadav: http://www.kohtla-jarve.ee/index.php?area=1&p=static&page=korraldatud_jaatmevedu (21.05.2018)

Narva Jäätmekäitluskeskus. (2018). Narva Jäätmekäitluskeskus OÜ. Kättesaadav: <https://www.njk.ee/> (21.05.2018)

Narva Linnavalitsus. (2018). Korraldatud jäätmevedu. Kättesaadav: http://www.narva.ee/ee/linnakodanikule/linnavara_ja_majandus/jaatmekaitlus// (21.05.2018)

Niitra, S. (2018). Keskkonnainspeksioon keskendub senisest rohkem jäätmetele. Kättesaadav: <https://maaelu.postimees.ee/4364033/keskkonnainspeksioon-keskendub-senisest-rohkem-jaatmetele> (21.05.2018)

OECD. (2017). Environmental performance reviews – Estonia. Kättesaadav: https://www.oecd.org/env/country-reviews/OECD_EPR_Estonia_Highlights.pdf (21.05.2018)

Prügivedu.ee (2018) Suurjäätmed. Kättesaadav: <http://www1.prugivedu.ee/suurjaatmed> (22.05.2018)

Ragn-Sells AS. (2018). Pakendikott. Kättesaadav: <https://www.ragnsells.ee/service/pakendikott/> (21.05.2018)

SAS (Säästva Arengu Sõnaseletusi). (2018). Jäätmed. Kättesaadav: http://www.seit.ee/sass/?ID=1&L_ID=101 (21.05.2018)

Tallinna Jäätmeinfo veebileht. (2018). Keskkonnakuu lasteaia Sipsik. Kättesaadav: <https://www.tallinn.ee/est/prygihunt/Uudis-Keskkonnakuu-lasteaias-Sipsik> (21.05.2018)

Teeme ära!. (2018). Teeme ära. Kättesaadav: <http://www.teeme2008.ee/> (21.05.2018)

Tolmets. (2018) Meist. Kättesaadav: <https://www.tolmets.ee/meist.html> (21.05.2018)

Uikala Prügila. (2018). Uikala Prügila AS. Kättesaadav: <https://www.uikalaprugila.ee/et> (21.05.2018)

Seadused ja määrused

Haldusmenetluse seadus. (2017.) RT I, 28.12.2017, 21. Loetud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/12805992?leiaKehtiv>

Jäätmeseadus. (2017). RT I, 04.07.2017, 43. Loetud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017043>

Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu. (2015). RT I, 18.12.2015, 14. Loetud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/118122015014>

Karistusseadustik. (2002). RT I 2002, 86, 504. Loetud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/184411>

Korrakaitseseadus. (2016). RT I, 02.12.2016, 6. Loetud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/KorS>

Väärteomenetlusseadustik. (2017). RT I, 30.12.2017, 22. Loetud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/130122017022>

Muud allikad

Keskonnainspeksioon. (2016). (2017). (2018). Suulised – ja kirjalikud andmed.

Riigimetsa Majandamise Keskus. (2018). Kirjalikud andmed

Keskonnaamet. (2018). Kirjalikud andmed

Maa-amet. (2018). Kirjalikud andmed

Maanteeamet. (2018). Andres Piibeleht-kirjalikud andmed.

Piibeleht, A. (2017). Kirjalikud andmed.

Trev 2 Grupp. (2017). Kirjalikud andmed.

Jõhvi Linnavalitsus. (2018). Suulised andmed.

Kohtla- Järve Linnavalitsus. (2018) Kirjalikud andmed.

Narva Linnavalitsus. (2018). Kirjalikud andmed.

Lisa 1. Menetlusaluse isiku poolt toodud ajakirja Panorama, väljavõte ebaseduslikust jäätmevedajast. (Keskkonnainspeksioon, 2018)

ПАНОРАМА 19

* Частные объявления * * Частные объявления * * Частные объявления * * Частные объявления * * Частные объявления *

Выполняем штукатурно-малерные работы, монтаж гипсокарта, подвесные потолки, откосы, ламинат. Надежность, качество, приемлемая цена. Т. 55676554

Вызовим строительный мусор, бытовую технику, мебель. Предоставляем грузоперевозки по Эстонии. Т. 56326479

Все неисправности в Вашем доме устраняем не дорого. Сантехника, мебель, электричество и т.д. Т. 5052104

Грузоперевозки микроавтобусом по России и Европозу (длина - 3,3 м; объем - 10 м3). Цены договорные. Объявление не старее! Т. 51915302, 55665185

Грузоперевозки и вывоз мусора. Т. 59039186

Грузоперевозки микроавтобусом по городу и Эстонии. Помощь при погрузке. Без выкоды. Т. 53555374

Грузоперевозки по городу Эстонии и за границу. Вывоз чужих вещей, батарей и другого металлолома. Имеются грузчики. Работаем каждый день. Т. 59150015

Грузоперевозки мебельным фургоном. Услуги грузчиков. Т. 5183447

Доставка: песка, щебня, земли, тротуарной плитки. Имеется кран-манипулятор (1,5 тонны) и грейдер. Т. 58417023

ИЗГОТОВЛЕНИЕ ШКАФОВ, ШКАФОВ-КУПЕ, КУХОНЬ И ЛЮБОЙ ДРУГОЙ МЕБЕЛИ, А ТАКЖЕ ИЗ ДЕРЕВА ЛЕСТНИЦЫ, БАЛКОНЫ, ТЕРРАСЫ, ПЕРИЛА, НАБЕЛСЫ - ПО ОЧЕНЬ ХОРОШИМ ЦЕНАМ! Т. 5551691, 58058608

«Ilustudio Ells» предлагает Вам: наращивание ногтей (20); гелевый (16); педикюр-маникюр-чистка (33). Т. 55993837 (Наталья). Наращивание ресниц (15); ламинирование (20) + бровей (20); коррекция и окрашивание бровей краской (15); депиляция воском, шугаринг (от 4). Т. 5239255 (Марина). Ждем Вас по адресу: Йыхви, Сомила 4.

Компьютеры, ноутбуки, планшеты, телефоны. Продажа, обслуживание, ремонт, покупка. Установка и настройка Windows. Удаление троянов и вирусов. Увеличение скорости работы компьютера. Улучшение его мощности. Восстановление потерянных данных. Восстановление жестких дисков и флеш-памятей. Перезапись с VHS на DVD. Создание сайтов типа itaale.ee и почти типа itaale.ee (от 15 EUR). Продажа лицензионных Windows и Microsoft Office (от 10 EUR). Скорость. Гарантия. Качество. Консультация бесплатно. Т. 55550255, www.kompik.ee

ИЗГОТОВЛЕНИЕ ПАМЯТНИКОВ (Путу, Ванку, ЗБ). Реставрация старых надгробий и добавка дат. Т. 55584837; www.ahmekiv.ee

Монтаж LED-освещения и осветительных приборов. Замена старых люстр, светильников и лампочек на энергосберегающие. Наличие светильников.

МАССАЖ. Выдаем классические; лимфодренажные; антицеллюлитный; медовый. Ахтме, Т. 56646352 (Маргарита)

Напольные потолки. Низкие цены. Качественное выполнение работ. Короткие сроки. Гарантия до 15 лет! Т. 58515198

Напольная ванна - лучшее решение в ремонте старой ванной. (ТЕХНОЛОГИЯ НАЛИВА - ЖИДКИЙ АКРИЛ). Срок службы покрытия - 15-20 лет. Т. 53643613

Напольные потолки. Гарантия 10 лет. Цены гибкие. Консультации бесплатно. Звоните: 58358128

Оказываю услугу пассажирских перевозок на 8-местном микроавтобусе: развоз рабочих; свадьбы; дни рождения, концерты; аэродром, паромы; похороны и другие поездки. Отвезу (и привезу обратно) в Тарту в борниди или поликлинику. Объявление не старее! Т. 55596599

OU «VIRU STEEL» предлагает качественные гнутые профилированные двери, створчатые металлические двери, противопожарные двери «Е1-30/» «Е1-60/». Замена замков, установка домофонов. Ремонт дверей. Специальное предложение для квартирных товариществ. Козырьки, перила, почтовые ящики, гаражные двери. Качественное, быстрое выполнение работ, оборудование снеголоксов. Гарантия. Т. 51566272

Опытные строители выполнят штукатурные и малярные работы. Также утепление и реставрация фасадов. Т. 51966470

Перезапись ваших видео с ВИДЕОКАССЕТ (VHS) на DVD-диск и флешки. Перезапись с форматов VHS, VHS-C, MiniDV, iHD, digital8, Audio. Качественное немецкое оборудование. Консультация бесплатно. По всей Эстонии. Т. 55550255, www.kompik.ee

Продажа и доставка навоза, земли, песка, щебня разной фракции. Оказываем услуги самосвалов, трактора-погрузчика. Работаем с физическими и частными лицами. Т. 51927858

Перенесем, перевезем, вывезем старый хлам. Микроавтобус 1500 кг. Грузчики. Любое время. Т. 56274819

Поиск травы (Йыхви, Ахтме, Костья-Ярве). Неполные автомобили. Свои инструменты. Т. 56399261

Продажа Microsoft Windows и Microsoft Office. Windows 7 / 8 / 8.1 / 10, Microsoft Office 2010 / 2013 / 2016. Товар полностью официальный и легальный. При установке сразу делает проверку на легальность и успешно ее проходит. Лицензирую свои программы. Начиная от 10 EUR. Консультация бесплатно. По всей Эстонии. Т. 55550255, www.winoffice.eu

Промывка трубопроводов под высоким давлением (бытовой и ливневая канализация). Диагностика видеокамерой проблемных участков. Т. 52089296

Песок, щебень, горада, земля, навоз С ДОСТАВКОЙ. Отсыпка дорог, прощадков. Т. 51965405

Продажа, настройка, установка спутникового телевидения «Триколор ТВ». Замена устаревшего оборудования, продление просмотра. Т. 55910881

Ремонт телевизоров на дому. Т. 53909686

Ремонт крыш гаражей наплавленными рубероидом (3,50 EUR/m2). Только Йыхви, Таммику, Ида-ла. Т. 58421400

Ремонт обуви, одежды, сумок, чемоданов. Изготовление ключей от домофонов от автомобильных. Замена коленки и молнии. Чистка подушек из пуха и пера. Чистка фотографий. Изготовление фотоувеличений. Печать Вашего изображения на кружки, тарелки, фотонаклейки, папки и т.д. Замена батареек в часах и пультах. И всё это в одном месте! Ахтме мн.т. 55A, Т. 55592780

Ремонт мягкой мебели (большой выбор материалов). Изготовление матрасов и пуфиков. В наличии - поролон разной плотности (пена «Memory»). Гарантия. Т. 58012424, Сергей

Ремонт крыш, гаражей, садовых домиков наплавленными рубероидом и др. материалами. Т. 5174037

РЕМОНТ ХОЛОДИЛЬНИКОВ И СТИРАЛЬНЫХ МАШИН. OU «Orlenko» (Керсе 13). Т. 55689164, 5073424, 3594165

Ремонт и обслуживание НАСТОЛЬНЫХ КОМПЬЮТЕРОВ, НОУТБУКОВ, МОНИТОРОВ. Все виды работ. Перезагрузка, восстановление и настройка операционных систем Windows. Чистка от вирусов и пыли, модернизация, ускорение работы. Замена экранов ноутбуков. Установка русского языка. Подключение Wi-Fi-роутеров и другого оборудования. Качественно, по приемлемым ценам, в короткие сроки. Т. 58970616. Выезд на дом. Егор.

«Santeh Baltik» OU предлагает товариществам и частным лицам все виды сантехнических услуг. Установка и замена радиаторов, унитазов, ванн, смесителей. Т. 58274079

Создаём сайт или Интернет-визитку. Сайты разной сложности и функционала. Создание корпоративной почты типа itaale.ee. Приятные и адаптивные дизайны. Доступны любые домены, типа .li/, .e.e/.eu/.com/. Сделаем Ваш бизнес эффективнее. Начиная от 15 EUR. Консультация бесплатно. По всей Эстонии. Т. 55550255, www.kompik.ee

Спутниковое ТВ, Интернет, IPTV, установка, настройка, продажа. Т. 58840995 (24 часа), www.inlan.ee

Сантехнические работы, диагностика канализационных труб, прочистка канализации. Работаем 24 часа. Т. 55529500

САДНИК: имитация: доска, брус, бревен; ФАСАДНЫЕ панели имитация: кирпич, камень, шпала; ВОДОСТОКИ из пех. Т. 56681970

Телек АУ ремонтирует телевизоры, радиоприёмники, компьютеры, LCD-мониторы. Находимся по адресу: Йыхви, Нарва мн.т. 40. Пн-пт - 09:30-17:00, суб. - 10:00-14:00. Т. 5566219

Теплицы из оцинкованного оцинкованного профиля с поликарбонатом. Разные размеры и формы. Доставка и установка. Объявление не старее! www.teplitsa.org

УБОРКА МУСОРА, старой мебели, строительного материала (квартиры, чердаки, подвалы, частные дома). Бесплатный вывоз чужих вещей, батарей и другого металлолома. Работаем как с частными лицами, так и с товариществами, фирмами. Т. 59150015

Установка натяжных потолков. Быстро, качественно и недорого. Консультации и замеры - бесплатно. Т. 53443674

Электрик выполнит различные электромонтажные работы, например, замена электропроводки, ремонт щитов, установка, замена, перенос розеток, выключателей, автоматов. Подключение бытовой электрооборудования. Поиск и устранение неисправностей. Т. 53617725

ЭЛЕКТРИК Все виды электротребов: Аварийные вызовы, замена проводки, перенос розеток, сборка щитов, установка электроплит, бойлеров, люстр. Произвожу выкостные работы. Т. 55555089

Качество на дому профессиональным способом. Натяжные покрытия. Мягкая мебель. Т. 55595978, 5154346

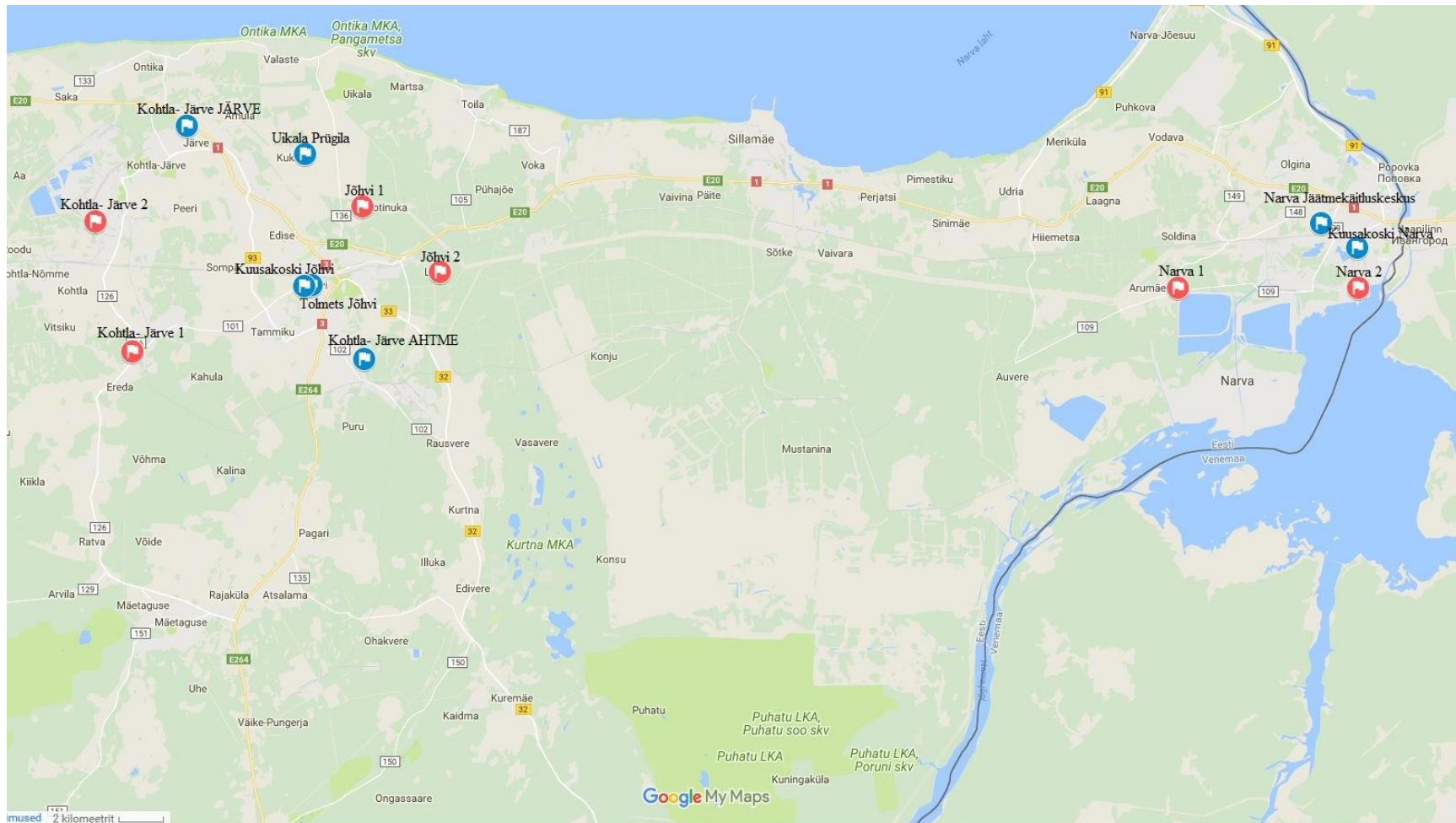
Юрист Сергей Громцев. Консультация и юридическая помощь по следующим вопросам: семья, алименты, производство, опека, наследство, раздел имущества, взыскание ущерба и долга, штрафы, «мущественные и трудовые отношения, исполнительное производство, квартирные вопросы, проблемы с кредитами, банкротство и т.д. Составление юридических документов: иски, жалобы, претензии, запросы, заявления, ответы, ходатайства и другие. Представительство и защита в суде. Взыскание долгов, в том числе в ускоренном производстве. Инкассо-услуги. Юридическая помощь фирмам и квартирным товариществам. Юридическое боро находится по адресу: Йыхви, Яма 14 (второй этаж, кабинет 208). Желательно предварительно позвонить. Т. 5160328; sergei.gromcev@mail.ee

Избирательный союз «Jõhvi - Meie Kodu»

С нами: Елена Безводная, Дмитрий Смирнов

Lisa 2. Jäätmejaamade ja ebaseaduslikult ladestatud jäätmete asukohad. (autori koostatud)

Punasega on märgitud ebaseaduslikult ladestatud jäätmete kohad ja sinisega on märgitud erinevad jäätmekäitluskohad/vastuvõtupunktid.

Lisa 3. Keskkonnainspeksiooni juhtumid Jõhvi piirkonnast.

Foto 1. 2016 aasta Jõhvi piirkonna juhtum, kus on näha ebaseaduslikult ladestatud jäätmed.(KKI, 2016)

Foto 2. Jõhvi piirkonna juhtum kus on näha, et jäätmeid on antud piirkonda juurde toodud.(KKI, 2016)

Foto 3. Vaade Jõhvi piirkonna esimesele juhtumile. (KKI, 2017)

Foto 4. Vaade Jõhvi piirkonna esimesele juhtumile, kus jäätmed on koristatud. (autori foto)

Lisa 4. Keskkonnainspeksiooni juhtumid Kohtla- Järve piirkonnast

Foto 1. vaade Kohtla- Järve esimesele piirkonnale. (KKI, 2017)

Foto 2. Vaade Kohtla-Järve esimesele piirkonnale teisele hunnikule.(KKI, 2017)

Foto 3. Kohtla- Järve esimene juhtum, vahepeal juurde toodud jäätmed, mis näha istmete peal.
(KKI, 2017)

Foto 4. Vaade Kohtla- Järve hunnikule, kus on näha, et jäätmed on osaliselt ära põletatud. (autori foto)

Foto 5. Vaade Kohtla- Järve teise juhtumi esimesele hunnikule. (KKI, 2017)

Foto 6. Vaade osaliselt koristatud Kohtla-Järve teise juhtumi esimesele hunnikule (KKI, 2017)

Foto 7. Vaade Kohtla- Järve teise juhtumi teisele hunnikule. (KKI, 2017)

Foto 8. Vaade Kohtla-Järve teise juhtumi kolmandale hunnikule. (KKI, 2017)

Lisa 5. Keskkonnainspeksiooni juhtumid Narva piirkonnast

Foto 1. vaade Narva esimese juhtumi esimesele hunnikule. (KKI, 2017)

Foto 2. Vaade Narva esimese juhtumi teisele hunnikule. (KKI 2017)

Foto 3. vaade Narva esimese juhtumi esimesele hunnikule. Jäätmeid on osaliselt koristatud. (autori foto)

Foto 4. vaade Narva esimese juhtumi esimesele hunnikule, peale mõningast koristamist. (autori foto)

Foto 5. Vaade narva esimese juhtumi teisele hunnikule, kus on näha, et jäätmeid koristatud ei ole.
(autori foto)

Foto 6. Vaade Narva teisele juhtumile. (KKI, 2017)

Foto 7. Vaade Narva teise juhtumile. (KKI, 2017)

Foto 8. Vaade Narva teisele juhtumile peale koristamist. (KKI, 2017)